

Vartotojų apsaugos teisės

---

paskaitos

Dr. Danguolė Bublienė
2013

Vartotojų apsauga

Europos Komisijos direktorato Teisingumo ir vidaus reikalų Civilinės teisės skyriaus vadovas Mario Tenreiro: „Poreikis vartotojų apsaugai, kiek tai susiję su sutartimis yra senas kaip pasaulis. Pirmoji vartojimo sutartis buvo sudaryta tarp moters ir gyvatės: gyvatė pardavė obuolį moteriai panaudodama klaidinančią reklamą, produktas neatitiko kokybės reikalavimų, kuriuos deklaravo pardavėjas ir sutartyje buvo sąlygų panaikinančių bet kokią gyvatės atsakomybę dėl žalos, atsirandančios dėl nekokybiško produkto. Kaip jūs žinote mes iki šiol kenčiame dėl šios padarytos žalos.“

Vartotojų apsaugos teisės dalyko programa (I)

I. Materialinės vartotojų apsaugos teisės aspektai

1.1. Bendroji dalis

1 tema. Bendrosios nuostatos

2 tema. Vartotojų apsaugos institucinė sistema

3 tema. Vartotojo samprata

4 tema. Vartotojų teisės

1.2. Specialioji dalis

5 tema. Vartojimo sutartis

6 tema. Vartojimo pirkimo – pardavimo sutarčių ypatumai

Vartotojų apsaugos teisės dalyko programa (II)

II. Procesinės vartotojų apsaugos teisės aspektai

7 tema. Vartotojų teisės į teisingumą realizavimas

8 tema. Ginčų su vartotojais nagrinėjimas ne teismo tvarka

9 tema. Vartotojų teisių gynimo teisme ypatumai

Literatūra

- Doktrina
- Teisės aktai
- ETT sprendimai
- Konstitucinio Teismo sprendimai
- LAT nutartys
- Valstybinės vartotojų apsaugos tarnybos sprendimai

Doktrina – lietuvių kalba (I)

■ **Knygos**

- *Valentinas Mikelėnas*. Prievolių teisė. Pirmoji dalis. Vilnius: Justitia, 2002
- *Valentinas Mikelėnas*. Civilinės atsakomybės problemos: lyginamieji aspektai. Vilnius: Justitia, 1995
- *Valentinas Mikelėnas*. Sutarčių teisė. Vilnius: Justitia, 1996
- *Valentinas Mikelėnas / Alfonsas Vileita / Algirdas Taminskas*. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Pirmoji knyga. Bendrosios nuostatos. Pirmasis leidimas. Vilnius: Justitia, 2001
- *Valentinas Mikelėnas*. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Šeštoji knyga. Prievolių teisė. I dalis. Pirmasis leidimas. Vilnius: Justitia, 2003
- Europos link Vartotojo vadovas. Lietuvos vartotojų institutas, 2004.08.26
- *Valentinas Mikelėnas*. Tarptautinės privatinės teisės įvadas. Vilnius: Justitia, 2001;
- MIZARAS, Vytautas; BUBLIENĖ, Danguolė, GREIČIENĖ, Jurga; GREIČIUS, Rimgaudas; JAKUTAVIČIUS, Marius; KONTAUTAS, Tomas; MAKauskaitė, Agnė; ŽOLYNAS, Mindaugas. Europos Sąjungos teisės aktų įgyvendinimas Lietuvos civilinėje teisėje. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2005
- *Saulius Katuoka, Mindaugas Kiškis, Gediminas Pranevičius, Vytautas Šlapkauskas, Ignas Vėgėlė*. Vartotojų teisių apsauga Lietuvoje ir Europos Sąjungoje : kolektyvinė monografija. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2006.
- *Danguolė Bublienė*. Vartojimo sutarčių nesąžiningos sąlygos. Monografija. Vilnius: Registrų centras, 2009
- Krivka, Egidijus. Viešojo intereso gynimas civiliniame procese. – Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2009
- Vartotojų teisių apsaugos teisiniai aspektai Europos Sąjungoje. Konferencijos mokslo darbų rinkinys. Vilnius:2011.

Doktrina – lietuvių kalba (II)

- **Straipsniai**
- BUBLIENĖ, Danguolė. Skaidrumo principas ir Nesąžiningų sąlygų direktyva. *Teisė*, 2006, Nr. 58, p. 7-23
- BUBLIENĖ, Danguolė. Tarptautinės privatinės teisės normos ir Nesąžiningų sąlygų direktyva. *Teisė*, 2006, Nr. 59, 28-46
- BUBLIENĖ, Danguolė. Silpnesnės šalies apsaugos principo įgyvendinimas kontroliuojant nesąžiningas vartojimo sutarčių sąlygas. *Jurisprudencija*, 2007, Nr. 9 (99), 41-48
- Feliksas Petrauskas. Alternatyvus vartotojų ginčų sprendimas: kitų šalių patirties pritaikymas naujojoje vartotojų teisių gynimo įstatymo redakcijoje // *Jurisprudencija: mokslo darbai*. ISSN 1392-6195. 2007, Nr. 9(99). p. 34-40
- Feliksas Petrauskas. Alternatyvios vartotojų ir verslininkų ginčų bei konfliktų teisinio nagrinėjimo formos. *Jurisprudencija: mokslo darbai*. 2010, Nr. 4 (122)
- Yvonne Goldammer, Paulius Jurcys. Romos I Reglamentas Dėl Sutartinėms Prievolėms Taikytinos Teisės Projektas: Kita to Paties Medalio Pusė? *Justitia, Vol. 67, No. 1, 2008*
- Lina Novikovienė. Vartotojo sampratos teorinės ir praktinės įžvalgos (straipsnis anglų kalba). *Jurisprudencija: mokslo darbai*. 2010, Nr. 4 (122)
- Tyrimas dėl grupės ieškinio (skelbta www.tm.lt/dok/tyrimai/Moksl_tyrimas_grupes_ieskinys.pdf)
- RIMKEVIČIUS, Mantas. Sąžiningos ir nesąžiningos komercinės veiklos samprata. *Teisė*, 2011, Nr. 81
- RIMKEVIČIUS, Mantas. “Nacionalinės moralės” išimtis Nesąžiningos komercinės veiklos direktyvoje. *Teisė*, 2011, Nr. 79

Doktrina – lietuvių kalba (III)

- BUBLIENĖ, Danguolė. Vartotojo teisė į informaciją pagal naująjį pasiūlymą dėl Direktyvos dėl vartotojų teisių: žingsnis pirmyn? Research papers. Legal aspects of consumer protection in the European Union. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2011.
- BUBLIENĖ, Danguolė. Vartotojo teisė į informaciją pagal naująjį pasiūlymą dėl Direktyvos dėl vartotojų teisių: žingsnis pirmyn? Vilnius: Jurisprudencija, 2011, 18 (4)
- BUBLIENĖ, Danguolė. Vartotojų teisių direktyvos įgyvendinimas Lietuvos teisėje – tolesnis vartotojų apsaugos dekodifikavimas ar kodifikavimas? Vilnius: Teisė, 2012, Nr. 83.
- BUBLIENĖ, Danguolė. Nesąžiningų sąlygų kontrolė: ar tikėtini greiti reguliavimo pokyčiai? Nepriklausomos Lietuvos teisė: Praeitis, Dabartis ir ateitis. Vilnius: Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Alumni draugija, 2012.
- BUBLIENĖ, Danguolė; ZEMLYTĖ, Eglė. Arbitražiniai susitarimai (arbitražinės išlygos) vartojimo sutartyse: *per se* nesąžininga sąlyga? Vilnius: Teisė, 2012; Nr. 84
- BUBLIENĖ, Danguolė; ZEMLYTĖ, Danguolė. Alternatyvaus vartojimo ginčų sprendimo reguliavimo problemos Lietuvoje. Vilnius: Verslo ir teisės aktualijos, 2012; Nr. 7(2).
- Mokslinis tyrimas Alternatyvių vartojimo ginčų sprendimų mechanizmų taikymas ir plėtros galimybės (žr. [http://www.lrvk.lt/bylos/LESSED%20projektas/Dokumentai/ags%20mechanizmu%20taikymas%20ir%20pletros%20galimybes%20lietuvoje%20\(galutine%20tyrimo%20ataskaita-2012-11-13\).pdf](http://www.lrvk.lt/bylos/LESSED%20projektas/Dokumentai/ags%20mechanizmu%20taikymas%20ir%20pletros%20galimybes%20lietuvoje%20(galutine%20tyrimo%20ataskaita-2012-11-13).pdf))

Doktrina užsienio kalba

- G. Howells, T. Wilhelmsson,. EC consumer law. Aldershot: Ashgate, 1997
- R. Schulze, H. Schulte – Nolke, J. Jones. A Casebook on European Consumer Law. Oxford and Portland, Oregon. Hart Publishing, 2002
- Ed. S. Weatherill, U. Bernitz. The regulation on unfair commercial practices under EC directive 2005/29: new rules and techniques. Portland (Or.): Hart Publishing, 2007
- S. Weatherill. EU consumer law and policy. Northampton (Mass.): Adward Elgar, 2005
- Ed. H. Schulte-Nolke, Ch. Twigg-Flesner, M. Ebers. EC consumer law compendium: the consumer acquis and its transposition in the member state. Munchen:European Law Publishers, 2008
- Ed. H.-W. Micklitz, J. Stuyck, E. Terryn. Cases, materials and text on consumer law. Portland (Or): Hart Publishing, 2010
- Ed. G.Howells, R. Schulze. Modernising and harmonising contract law. Munchen: Sellier European Law Publishers, 2009

1 tema. Bendrosios nuostatos

Vartotojų apsaugos teisės sąvoka

Vartotojų apsaugos teisės ištakos

- Vartotojų apsaugos vystymosi ištakos Vakarų Europos valstybėse -1960 ir 1970 metai
- Šiandien nėra tokios valstybės kurioje nebūtų vienokių ar kitokių vartotojų apsaugos teisės normų
- Vartotojų apsaugos teisė – moderni teisė?
- Savarankiška teisės šaka (dalykas, metodas)?

Trys požiūriai

- Vartotojų teisė yra niekas daugiau kaip komercinės teisės dalis
- Liberalioji vartotojų apsaugos ideologija („Liberalusis“ consumerism)
- Radikalioji arba kritiškoji vartotojų apsaugos ideologija („Radikalusis“ arba „kritiškasis“ consumerism)

Teisės šaka pagal subjekcinį kriterijų

- Vartotojų apsaugos teisė - civilinės teisės reguliuojami santykiai, atsirandantys tarp vartotojo ir pardavėjo ar paslaugų teikėjo jiems siūlant ar parduodant prekes ar paslaugas ir kurių tikslas yra apsaugoti vartotojų interesus (vartotojų gerovę)
- Vartotojų teisė - tam tikra normų grupė, specialiai skirta apsaugoti vartotoją jos santykiuose su verslininku arba kitaip tariant vartotojų apsaugos teisė – teisės reguliuojami santykiai atsirandantys tarp asmens veikiančio ne verslo tikslais (vartotojo) ir asmens veikiančio verslo tikslais (verslininko) ir kurių tikslas yra apsaugoti vartotojų interesus
- Abejonės dėl teisės šakos savarankiškumo?

Vartotojų apsaugos pagrindas – “market failure” koncepcija

- Vartotojų apsauga - visuma būdų, kuriais valstybė nustato, apibrėžia ir įsikiša į rinką (arba kitaip tariant ją reguliuoja) siekiant apsaugoti prekių ir paslaugų vartotojus
- Vartotojų apsaugos teisė klaidų rinkos sistemoje taisymo metodas

Vartotojų apsauga pagal Kembridžo Advanced Learner's Dictionary

---

- Vartotojų apsauga - prekių ir paslaugų pirkėjų apsauga nuo žemos kokybės ar pavojingų produktų ir žmones klaidinančios reklamos

Vartotojų apsaugos teisės filosofija istoriškai

- Iki intervencinė (pre – interventionist) – penkiasdešimtieji/ šešiasdešimtieji metai
- Intervencinė (interventionist) - septyniasdešimtieji metai
- Po intervencinė (post- interventionist) - aštuoniasdešimtieji metai

Iki intervencinė vartotojų apsaugos filosofija

- Vartotojų apsaugos teisė išsivystė iš komercinės ir konkurencijos teisės
- Nors sutarčių teisė kritikuojama, tačiau siūlomos tik švelnios vartotojų apsaugos reguliavimo priemonės
- Vartotojų apsauga užtikrinama per informaciją ir per efektyvią konkurenciją
- Informacija - pagrindinis instrumentas pagerinantis vartotojo autonomiją ir tuo pačiu vartotojo padėtį teisiniuose, daugiausiai sutartiniuose, santykiuose
- Konkurencija geriausias vartotojo draugas

Intervencinė vartotojų apsaugos filosofija

- Vartotojų apsauga pagrįsta aktyviu valstybės vaidmeniu socialiniuose santykiuose (išreiškia ir „gerovės valstybės“ (Welfare State) koncepciją)
- Aktyvesnis valstybės vaidmuo buvo grindžiamas trijose srityse
  - šalių derybinės galios sutartiniuose santykiuose subalansavimas, kur valstybės įsikišimas buvo pateisinamas vartotojo naudai
  - rinkos klaidos taisymas, kai nustatomi tam tikri standartai ir vartotojams užtikrinamos jų pagrindinės teisės
  - kritikuojamas *caveat emptor* principas kaip neužtikrinantis šalių lygybės, todėl buvo siekiama jį pakeisti

Po intervencinė vartotojų apsaugos filosofija

- Išvystė vartotojų teisę (*acquis consommateur*)
- Vartotojų teisė sukuriama spręsti ekonomines ir socialines problemas, sukuriant atskirą savarankišką teisę, kuri apjungia visus vartotojų apsaugos pagrindus:
  - Vartotojo teisė į informaciją
  - Sutarčių teisė ir deliktų teisė turi dalyvauti „informacijos generavime“ („information generation“)
  - Vartotojams suteikta teisė apsispręsti dėl prekės pirkimo ar paslaugų įsigijimo, tai yra suteiktas tam tikras laikotarpis per kurį jis gali atsisakyti sutarties (*cooling – off* laikotarpis)
- Ši kryptis kritikuojama, nes nenumato savireguliacijos ir orientavimosi į poreikius (need orientation, Beduerfnisorientierung)
- Socialinės *force majeure* koncepcija (*social force majeure*) -kreditoriui uždraudžiami ieškiniai, kai skolininkas negali susimokėti, pvz., dėl ligos, nedarbingumo, išskyrus tuos atvejus, kai negali susimokėti dėl savo paties kaltės

Vartotojų apsaugos reguliavimas v savireguliacija – tikslai pasiekiami?

- Vartotojų apsaugos teisė – viešasis interesas civilinėje teisėje?
- Ar reguliavimu pasiekiamas vartotojų apsaugos tikslas? - Diskusija per pagrindinius žaidimo dalyvius: *pardavėjas ar paslaugų teikėjas (verslininkas) v Valstybė v individualūs vartotojai ar jų organizacijos*

Vartotojų apsaugos teisės sąvoka

- Vartotojų apsauga - atskiras teisės institutas, taip pat įstatymų leidybos šaka
- Vartotojų apsaugos teisė – tai ne tik civilinė teisė, bet ir administracinė, baudžiamoji, bei procesinė teisė
- Naudojama įvairi vartotojų apsaugą apibūdinanti sąvoka - vartotojų teisė, vartotojų apsauga, vartotojų teisių apsauga, vartotojų teisių gynimas

1 tema. Bendrosios nuostatos

Savireguliacija vartotojų apsaugos teisėje.
Elgesio su vartotojais kodeksai.

Savireguliacijos ištakos

- ES valstybėse populiari idėja 1970-80 metais
- Šiuo metu vėl grįžtama prie šios idėjos ir apie ją plačiau diskutuojama, nustatytas papildomas reguliavimas
- Valstybė turi rasti kompromisą tarp norminio pobūdžio reguliavimo ir savireguliacijos

Savireguliacijos formos

- Savireguliacija tapatinama su elgesio kodeksais
- Elgesio kodeksai vadinami: praktikos kodeksai, geriausios praktikos kodeksai, gero elgesio kodeksai, vartotojų chartijos ir pan.
- Savireguliacija – “švelnioji teisė” (“soft law”)

Savireguliacijos požymiai

- Susitarimo rezultatas
- Nėra privalomumo, atsakomybės, išskyrus tiek kiek tai yra sutartinė atsakomybė
- Suteikia papildomą apsaugą palyginti su teisės aktais
- Savireguliacija – tai tokių taisyklių nustatymas kai jos nustatomos kitomis nei teisėkūros priemonėmis, kai jas nustatę subjektai savanoriškai įsipareigoja jų laikytis

Kooreguliacija

- Bendras reguliavimas
- Tai ne savireguliacijos forma, bet atskira reguliavimo rūšis
- Kooreguliacijos atveju valstybė yra suinteresuota reguliavimo rezultatu, dalyvauja nustatant elgesio modelius

Savireguliacijos privalumai (I)

- Savireguliacijos taisyklės yra labiau “draugiškesnės”
- Teisės aktų leidyba naudinga, kai reikia sukurti bendro pobūdžio teisės normas, bet ne specifinėms sritims
- Elgesio kodeksai gali būti pakeisti labai greitai

Savireguliacijos privalumai (II)

- Savireguliacija skatina sąžiningo verslo modelius
- Elgesio kodeksai nustato ir ginčų sprendimo procedūras, kurios yra lankstesnės, pigesnės ir greitesnės
- Elgesio kodeksai nustato tam tikrus verslo standartus, į kuriuos atsižvelgiama sprendžiant ginčus tiek B2C santykiuose, tiek B2B. Reikšmingi, kai reikia aiškinti bendrąsias teisės normas

Savireguliacijos trūkumai

- Valstybė negali užtikrinti prievartos mechanizmu savanoriškai prisiimtų taisyklių vykdymo
- Ribotas savireguliacijos taikomumas – nėra visuotinės reguliavimo taisyklės
- Nepavykusi savireguliacija gali padidinti vartotojų nepasitikėjimą reguliavimu apskritai

Savireguliacijos privalumai ir trūkumai pagal subjektus (I)

■ ***Vartotojų atžvilgiu:***

- Privalumai: lankstumas didesnis, lengviau patvirtinami pardavėjų ar paslaugų teikėjų, reguliuoja normas kurias sunkiau numatyti teisės aktuose (pvz., nustatant greitas, efektyvias paprastas procedūras ginčų nagrinėjimui)
- Trūkumai: nėra adekvačių sankcijų už kodekse nustatytų taisyklių nesilaikymą, kodeksai neapima visos srities, savireguliuojančios asociacijos gali turėti problemų valdant savo narius ir savireguliacija yra dažniausia vienpusė, tai yra neįtraukiamos vartotojų organizacijos

Savireguliacijos privalumai ir trūkumai pagal subjektus (II)

■ ***Verslininkų atžvilgiu:***

- Privalumai: iš esmės yra tie patys kaip ir vartotojams, o taip pat - kodeksai gali padidinti verslininkų gerą valią ne tik B2C santykiuose, bet ir B2B santykiuose, santykiuose su vartotojų organizacijomis, valstybe
- Trūkumai: nėra numatyta sankcijų, jei verslininkai nėra asociacijų nariai, taip pat tokie verslininkai nepatiria ir kodekso administravimo išlaidų, kurios yra gana didelės

Savireguliacijos privalumai ir trūkumai pagal subjektus (III)

■ ***Valstybės požiūriu:***

- Privalumai: sutaupomos lėšos, nes tam tikri santykiai sureguliuojami normomis, kurių tiek parengimo, tiek administravimo išlaidos padengiamos pačių verslininkų, kodeksai gali pasitarnauti kaip pilotiniai projektai būsimiems teisės aktams
- Trūkumai: susiję su valstybės prerogatyva, tai yra teisėkūra ir teisės normų įgyvendinimu, tai yra kyla pavojus, kad ypač neefektyvi savireguliacija, gali pasitarnauti kaip argumentas prieš teisėkūros intervenciją ir savireguliacija gali apriboti konkurenciją nepriimtiniu būdu

Kodeksų klasifikacija (I)

- Pagal santykį su teisės aktais išskiriamos 4 kodeksų rūšys: 1) taisyklės kurios skiriasi nuo įstatyminių vartotojo naudai, pvz., nustato atsisakymo teisės ilgesnį terminą; 2) taisyklės, kurios atitinka įstatymo normas; 3) taisyklės, kurios nenukrypsta nuo teisės vartotojo nenaudai; 4) taisyklės, kurių nereguliuoja teisė, pav., tarpininkavimo, derybų procedūros.
- Pagal tai, kokią atsakomybę numato kodeksų nesilaikymas: jokios, įrodomąją, užtraukia civilinę atsakomybę, sąlygoja apribojimus prekyboje

Kodeksų klasifikacija (II)

- Pagal motyvaciją (pvz., siekiama patobulinti ar išplėtoti teisės aktus, apriboti konkurenciją, nustatyti papildomas vartotojų teisių gynimo galimybes ir t.t.).
- Pagal kodeksų patvirtinimo procedūrą skiriamos 4 rūšys: 1) kodeksai, kurie gali būti patvirtinami verslininkų ir vartotojų asociacijų be jokio valstybės įsikišimo; 2) kodeksai kurie gali būti patvirtinami iš vienos pusės verslininkų iš kitos pusės valstybės institucijų (arba vartotojų organizacijų). Dažniausiai tokie kodeksai numato ir vartotojų organizacijų dalyvavimą tų kodeksų administravime ir jo įgyvendinimo organizavime; 3) kodeksai (kurie labiausiai būdingi Jungtinei Karalystei), jie parengiami konsultuojantis su valstybine institucija ir formaliai yra patvirtinami tos valstybinės institucijos; 4) tokiems kodeksams priskiriamos ir normos, kurias tvirtina tam tikros valstybinės institucijos, tačiau kurie neturi įprastinės teisės aktų galios, ir kurie nebūtinai kiekvienu atveju yra privalomi

Savireguliacija ES lygmeniu

- Savireguliacija kaip papildomas reguliatorius, kuris galėtų sumažinti detalaus reguliavimo poreikį ir galėtų būti naudingas vartotojams
- EK iš vienos pusės pripažįsta jų naudingumą ir poreikį, iš kitos pusės abejoja dėl jų tikslingumo dėl tų problemų, susijusių su jų statuso netikrumu ir jų įgyvendinimo galimybėmis

Elgesio kodeksai NKP direktyvoje (I)

- Pačioje NKP D preambulėje (20-oji pastraipa) nurodyta, kad turi būti skiriamas didesnis dėmesys elgesio kodeksams, nes jie gali nustatyti sąžiningos praktikos taisykles, padėti užtikrinti tokią praktiką netgi gali neprireikti administracinių ar teisminių veiksmų, o taip pat nurodyta, kad turėtų būti padidintas vartotojų apsaugos organizacijų dalyvavimas kodeksų rengime
- Per klaidinančios reklamos sampratą (klaidinanti reklama taip pat laikoma klaidinančia, jei reklama realiomis sąlygomis atsižvelgiant į visas jos savybes ir aplinkybes, skatina arba gali paskatinti vidutinį vartotoją priimti tokį sprendimą dėl sandorio, kurio jis kitomis aplinkybėmis nebūtų priėmęs ir ji apima prekybininko įsipareigojimų, esančių elgesio kodeksuose, kurių prekybininkas įsipareigojo laikytis, nesilaikymą, jeigu įsipareigojimas nėra tik siekiamybė, o yra tvirtas, ir jį galima patikrinti ir prekybininkas komercinėje veikloje nurodo, jog yra saistomas kodekso (6 str. 2 d., Nesąžiningos komercinės veiklos draudimo įstatymo 5 str. 2 d.).

Elgesio kodeksai NKP direktyvoje (II)

- NKP pirmas priedas numato atitinkamą praktiką, kuri bet kuriomis aplinkybėmis laikoma nesąžininga, susietai su elgesio kodeksais (klaidinanti veikla – tvirtinimas, kad prekybininkas yra pasirašęs elgesio kodeksą, kai to nėra)
- NKP numatytos normos, leidžiančios kodeksuose numatyti per savireguliaciją ginčų sprendimo mechanizmą (10 ir 11 str.), tačiau tik kaip papildantis administracines ar teismines priemones

Elgesio kodekso apibrėžimas pagal NKPD 2 str.

- Elgesio su vartotojais kodeksai - susitarimas ar taisyklių rinkinys, kurio nenustato valstybės narės įstatymai ir kiti teisės aktai ir kuris apibrėžia prekybininkų, saistomų šio kodekso vienoje arba keliose konkrečiose komercinės veiklos srityse arba verslo sektoriuose, elgesį

Elgesio kodekso požymiai pagal NKPD

- Kodeksas yra susitarimas arba taisyklių rinkinys, tačiau nenustatytas teisės aktais (susitarimas nebūtinai sutarčių teisės prasme, tačiau būtina verslininko valia)
- Susitarimas įpareigoja prekybininkus (saisto juos)
- Susitarimas įtakoja prekybininkų elgesį (apima ne tik verslininkus, kurie tiesiogiai dirba su vartotojais, bet ir verslininkus, kurie rengia ir skelbia reklamas, o kitaip tariant reklamos agentūras ir žiniasklaidos organizatorius)
- Kodeksas reguliuoja vieną ar kelias konkrečias komercines veiklos sritis ar verslo sektorius

Savireguliacijos patirtis ES VN

- Danijoje, Švedijoje, Suomijoje kodeksų naudojimas remiamas išplėtojant ir sukonkretinant bendrąsias taisykles (svarbu įtraukti vartotojų organizacijas)
- Labai paplitę Jungtinėje Karalystėje, Airijoje, Olandijoje, nors vartotojų organizacijos čia vaidina tik formalų vaidmenį
- Mažai žinomas kitose valstybėse

Savireguliacija Lietuvoje (I)

- Vartotojų teisių apsaugos įstatyme nereguliuojami
- NKVDĮ (perkeltos NKPD nuostatos):
  - numatyta komercinės veiklos subjektų teisė nustatyti savo elgesio kodeksus ir juos kontroliuoti
  - numatyta pareiga informuoti VVTAT apie kodekso patvirtinimą ir už kodeksą atsakingo subjekto paskyrimą (per 30 d. pateikiama kodekso kopija bei subjektų, kurie susitarė dėl kodekso, sąrašas)
  - Tarnybos pareiga skatinti elgesio kodeksų kūrimą ir bendradarbiauti su subjektais, kurie siekia tokius kodeksus priimti ar yra priėmę

Savireguliacija Lietuvoje (II)

- Valstybinė vartotojų apsaugos strategija 2011-2014 m.:
- Parengti metodines rekomendacijas, kaip įgyvendinti verslo subjektų savireguliaciją (kaip sąžiningo verslo praktikos diegimas)
- Skatinimas alternatyvių vartotojų ginčų sprendimo mechanizmų įdiegimas
- Praktinių patarimų teikimas dėl AGS veikimo principų
- Skelbiama informacija apie geros valios kodeksus priėmusias ūkio subjektų asociacijas ar grupes
- Srityse, kuriose prireiks naujo reguliavimo bus varstoma galimybė valstybės siekiamų tikslų įgyvendinti ne per valstybinį reguliavimą, o per verslo savireguliacijos mechanizmą

1 tema. Bendrosios nuostatos

Vartotojų apsaugos teisės ir konkurencijos
teisės santykis

Konkurencijos ir vartotojų apsaugos teisės santykis (I)

- Konkurencijos teisė atsirado anksčiau nei vartotojų apsaugos teisė
- Vartotojų apsaugos teisė išsivystė iš konkurencijos teisės
- Konkurencijos teisės vienas iš tikslų – vartotojų interesų apsauga

Konkurencijos ir vartotojų apsaugos teisės santykis (II)

- Konkurencijos teisė svarbi vartotojų apsaugos priemonė – netiesioginė vartotojų apsaugos priemonė
- KT – “konkurencija sukuria ūkio, kaip sistemos, savireguliaciją, skatinančią optimaliai paskirstyti ekonominius išteklius, efektyviai juos panaudoti, didinti ekonominį augimą ir kelti vartotojų gerovę”
- Nors vartotojų apsaugos teisė turi savo atskirą objektą – ryšys tarp šių teisės sričių išlieka

1 tema. Bendrosios nuostatos

Istoriniai vartotojų apsaugos teisės vystymosi aspektai Lietuvoje ir Europos Sąjungoje. Vartotojų apsaugos reguliavimas Europos Sąjungoje (bendrieji aspektai). Europos Sąjungos teisės įtaka Lietuvos vartotojų teisių apsaugai

1 tema. Bendrosios nuostatos

Istoriniai vartotojų apsaugos teisės vystymosi
aspektai Europos Sąjungoje

Vartotojų apsauga ES: pirminės teisės nuostatos (Ia)

- Romos sutartyje nebuvo numatyta nuostatų, numatančių vartotojų apsaugą kaip atskirą ES teisės objektą
- Keletas tiesiogiai su vartotojų apsauga nesusijusių nuostatų – nuostatos apie vartotojo padėtį Europos teisinėje tvarkoje:
  - Nuostatos, kurių tikslas buvo pagerinti asmenų gyvenimo ir darbo sąlygas (Romos sutarties preambulė, šios sutarties 2 str.)
  - Nuostatos, susijusios su žemės ūkio politika (39 (1) e str. nustatė, kad vienas iš Bendros žemės ūkio politikos tikslų yra siekis, kad vartotojams būtų teikiama produkcija protingomis kainomis)
  - Nuostatos, susijusios su konkurencija (85 (3) str., susijęs su konkurencijos politika, įgalino EK padaryti išimtį sutartims tarp įmonių (kitais tariant numatė sandorius, kurie gali būti antikonkurencingi), esant keturioms kumulatyvioms sąlygoms, kurių viena iš jų yra vartotojas gaus priimtina dalį išplaukiančios naudos, 86 (c) straipsnis apibrėždamas dominuojančią padėtį įtraukė ir atvejus, kai apribojama produkcija, rinka ar techninis vystymasis vartotojo nenaudai)

Vartotojų apsauga ES: pirminės teisės nuostatos (Ib)

- Specialių nuostatų vartotojų apsaugos atžvilgiu nebuvimas nesutrukdė vystyti vartotojų apsaugos teisei
- Teisinis pagrindas Bendrijos veiksams – teisės aktams - vartotojų apsaugos srityje 2 Romos sutarties straipsniai:
  - 100 str., kuris leido harmonizuoti tam tikrus teisinius santykius, jei jie tiesiogiai įtakoja bendros rinkos įsteigimą arba funkcionavimą
  - 235 str., kuris numatė galimybę Bendrijos institucijoms imtis atitinkamų veiksmų jei to reikia bendros rinkos veikimo užtikrinimui net jei Bendrijos tikslai ir ši sutartis nenumatė konkrečių įgalinimų

Vartotojų apsauga ES: pirminės teisės nuostatos (II)

- Suvestinis Europos Aktas - nebuvo iš esmės pasisakyta dėl vartotojų apsaugos politikos, tačiau buvo numatyti du pakeitimai, kurie turėjo reikšmingą įtaką ES institucijų kompetencijai priimti teisės aktus, kuriais būtų apsaugoti vartotojai
- Numatytas 100a str. (svarbiausia 100a str. 3 d., kuri numatė, kad EK teikia pasiūlymus dėl vidaus rinkos, be kita ko, naudodama kaip pagrindą aukštą vartotojų apsaugos lygį)
- Vartotojų apsaugos politika pirminėje Europos Bendrijų teisėje buvo pradėta vystyti kaip vidaus rinkos politikos dalis, bet ne savarankiška atskira politika

Vartotojų apsauga ES: pirminės teisės nuostatos (III)

- Maastrichto sutartis išplėtė nuostatas, susijusias su vartotojų apsauga ir numatė aiškų teisinį pagrindą ES veiksmams vartotojų apsaugos srityje
- Teisinis pagrindas yra numatytas dvejose nuostatose:
  - 3(s) str. numatė, kad Bendrijos veikla, be kita ko, turi apimti ir jos indėlį į vartotojų apsaugos stiprinimą
  - 129a str. nustatė, kad Bendrija turi prisidėti pasiekiant aukštą vartotojų apsaugos lygį per a) priemones, kurios buvo patvirtintos remiantis 100a straipsniu kaip rinkos sudėtinės dalies; b) specialius veiksmus, kurie palaikytų ar papildytų politiką, vykdomą Europos Sąjungos valstybių narių siekiant apsaugoti vartotojų sveikatą, saugumą ir ekonominius interesus ir nustatyti adekvačią informaciją vartotojams
- Nubrėžta aiški riba tarp vartotojų apsaugos politikos kaip vidaus rinkos politikos dalies ir vartotojų apsaugos kaip savarankiškos politikos

Vartotojų apsauga ES: pirminės teisės nuostatos (IVa)

- Amsterdamo sutartyje buvęs 100 a str. tapo 95 str., o 129a str. tapo 153 str.
- 153 str. papildytas - nustatė Bendrijos tikslus - siekti vartotojų sveikatos, saugumo ir ekonominių interesų apsaugos ir skatinti jų teisę į informaciją, švietimą ir organizuoti savo pačių interesų gynimą (kitais atvejais aptariama teisė į atstovavimą)
- 153 str. integruoja vartotojų apsaugą į Bendrijos veiksmus, įpareigojant Bendrijos institucijas atsižvelgti į vartotojų reikalavimus apibrėžiant ir įgyvendinant kitas Bendrijos veiklas ir politikas (politikos integravimas)
- Skirtingai nuo ankstesnės redakcijos 153 str.:
  - iš Bendrijos reikalauja imtis priemonių, kurios palaikytų ir papildytų valstybių narių vykdomą politiką, o tai išreiškia Bendrijos teisę imtis teisės aktų leidybos vartotojų apsaugoje ne tik vidaus rinkos sudėtyje (aiškus ryšys su VN politika ir teisės nustatymas)
  - reiškia, kad Bendrija dabar yra įgalinta imtis priemonių, kurios stebėtų valstybių narių vykdomą politiką

Vartotojų apsauga ES: pirminės teisės nuostatos (IVb)

- Vidaus rinkos argumentas gali būti kliūtimi vienodinant taisykles vartotojų apsaugos srityje
- ETT 2000 m. spalio 5 d. sprendimu byla C-376/98 nustatė 100a (arba 95 str.) taikymo ribas pripažindamas ES direktyvą 98/43/EB dėl tabako produktų reklamos ir rėmimo negaliojančia
- Pagrindai negaliojimui:
  - 100a str. turi būti siekiama ne reguliuoti vidaus rinką, bet pašalinti kliūtis
  - iš tiesų turi būti siekiama pagerinti vidaus rinkos kūrimo ir veikimo sąlygas
  - kliūčių atsiradimas turi būti tikėtinas, o atitinkama priemonė tokia, kad užkirstų joms kelią

Vartotojų apsauga ES: pirminės teisės nuostatos (V)

- Nicos sutartis situacijos vartotojų apsaugos srityje nepakeitė

Vartotojų apsauga ES: pirminės teisės nuostatos (VI)

- Lisabonos sutartis (2007 – įsigaliojo 2009-12-01
  - 12 straipsniu vartotojų apsaugos politika integruojama į kitas politikos sritis
  - 153 str. tampa 169 straipsniu.

Vartotojų apsauga ES: antrinė teisė

- Postūmis vystyti vartotojų apsaugos teisei - 1972 m. Paryžiuje vykusio Europos Sąjungos Viršūnių Taryba, kuri konstatavo poreikį stiprinti vartotojų apsaugos politiką ir koordinuoti veiksmus vartotojų apsaugoje ir nusprendė, kad gyvenimo sąlygų pagerinimas reiškia ir vartotojų sveikatos bei saugumo apsaugą
- 1975 m. Komisija parengė, o Taryba patvirtino, Europos ekonominių bendrijų Preliminarią programą dėl vartotojų apsaugos ir informacijos teikimo politikos:
  - būtinumas vystyti vartotojų apsaugos politiką
  - penkios pagrindinės vartotojų teisės
  - nurodytos vartotojų apsaugos politikos gairės
- ES mastu 1975 metai ES vartotojų apsaugos politikos pradžios metai

Vartotojų apsauga ES: ETT

- 1978 m. ETT praktikoje aiškiai atskiria vartotojų apsaugą nuo konkurencijos teisės *Cassis de Dijon* byloje (Case 120/78 Rewe – ZentralvBundesmonopolverwaltung fuer Brandwein)
- ETT įvedė *abipusio pripažinimo principą*, pagal kurį prekės kurios teisėtai yra rinkoje vienoje šalyje turi būti akceptuojamos ir kitos valstybės narės rinkoje, net jeigu jos neatitinka teisinio reguliavimo galiojančio šioje valstybėje narėje ir taikomo jos vietinėms prekėms
- ETT pakartodamas fundamentinį EB tikslą – laisvą prekių ir paslaugų judėjimo principą - nustatė vartotojų apsaugą kaip EB tikslą - laisvo prekių ir paslaugų judėjimo kliūtys, atsirandančios dėl skirtingos nacionalinės teisės, susijusios su produktų rinka, turi būti akceptuojamos tiek, kiek šios nuostatos gali būti pripažintos kaip būtinos siekiant patenkinti privalomus reikalavimus susijusius su mokestinės priežiūros efektyvumu, visuomenės sveikatos apsauga, komercinių sutarčių sąžiningumu ir **vartotojų gynimu**
- Vartotojų apsauga įtraukta į imperatyvių reikalavimų sąrašą kaip pagrindas pateisinantis kliūtis prekyboje

Vartotojų apsauga ES: antrinė teisė

- 1980 m. pabaigoje vartotojų apsaugos reikšmė akivaizdi - išskiriamos kelios kryptys:
  - pripažįstama, kad turi būti atsižvelgiama į vartotojų apsaugą formuojant politiką kitose srityse
  - vartotojų apsauga ir dialogas buvo laikomi reikšmingais
  - pasirinktas horizontalus reguliavimas labiau nei vertikalus
  - padidintas pasitikėjimas švelniaja teise
  - buvo pripažįstamas poreikis ginti vartotojų ekonominius interesus
- 1981 m. patvirtinta antroji vartotojų apsaugos programa dėl vartotojų apsaugos ir informacijos politikos:
  - pratęsė preliminarąją programą
  - pabrėžė papildomus klausimus - prekių ir paslaugų kaina ir paslaugų kokybė, dialogo tarp vartotojo ir gamintojo ir mažmeninio prekybininko skatinimą
- Švenčiant pirmąjį pirmosios ES vartotojų apsaugos programos dešimtmetį, Europos Komisija išleido vidinį pranešimą Naujas impulsas vartotojų apsaugos politikai (A New Impetus for Consumer Protection Policy), kur skirtas dėmesys ne tik teisės aktų priėmimui, bet ir jų įgyvendinimui:
  - produktai, kuriai prekiaujama Bendrijoje turi atitikti priimtinius sveikatos ir saugumo standartus
  - vartotojai turi gauti naudą iš bendros rinkos
  - į vartotojų interesus turi būti atsižvelgiama kitose Bendrijos politikose

Vartotojų apsauga ES:antrinė teisė

- 1985m. lapkričio 9 d. Tarybos rezoliucija dėl naujo požiūrio į techninį harmonizavimą įtvirtino naują požiūrį į techninį harmonizavimą, tai lietuviškai produktų saugos direktyvas
- Tarybos 1986 m. birželio 23 d. rezoliucija dėl ateities perspektyvų Bendrijos vartotojų apsaugos politikoje pakartojo naujo požiūrio doktrinos principus ir patvirtino tikslą integruoti vartotojų politiką į kitas bendras politikas
- Tarybos 1992 m. liepos 13 d. rezoliucija dėl ateities prioritetų vystant vartotojų apsaugos politiką siekia pabrėžti Europos teisės siekius apsaugoti vartotojų ekonominius interesus ir pagerinti teisės į teisingumą realizavimą

Vartotojų apsauga ES:antrinė teisė

- 1989 m. įvyko pasikeitimai ir Europos institucijų struktūroje – buvo sukurta Vartotojų apsaugos politikos tarnyba, kuri 1995 m. tapo XXIV Generaliniu Direktoratu (D-G XXIV)
- Veiksmų planai: 1990 – 1993, 1993 – 1995, 1996-1998, 1999 – 2001 m.
- Vartotojų politikos strategijos: 2002 – 2006, 2007-2013 m.

Vartotojų apsauga ES:antrinė teisė

- ES teisės pagrindas – direktyvos, reglamentų nedaug
- Priimamos pagrinde remiantis vidaus rinkos straipsniu 95 str. (buvęs 100a)
- Remiantis 153 str. priimta tik viena direktyva (Kainų direktyva 98/6)

Vartotojų apsauga ES:antrinė teisė

- ES direktyvos vartotojų apsaugoje į 3 dideles grupes:
  - Bendrai taikomos direktyvos
  - Direktyvos nustatančios taisykles specifiniuose sektoriuose arba pardavimo metodus
  - Įgyvendinimo direktyvos
- Direktyvos bei reglamentai, kurių tiesioginis tikslas nėra vartotojų apsauga

Vartotojų apsauga ES:antrinė teisė

- ES direktyvų vartotojų apsaugoje skirstymas kitaip
  - Techniniai standartai kuriais siekiama apginti vartotojų interesus
  - Rinką reguliuojančios
  - Privatinės teisės direktyvos

Vartotojų apsauga ES:antrinė teisė

- ES reguliavimas:
  - Fragmentinis (tiek bendrosios nuostatos, tiek įgyvendinimo sistema)
  - *Minimalaus derinimo v maksimalaus derinimo principas*
  - Kuriami papildomi mechanizmai, kurie turėtų padėti kurti ir įgyvendinti taisykles (CFR)

Nauja tendencija: maksimalaus derinimo principas

- Iki 2005 m. vyravo minimalaus derinimo principas (išskyrus Atsakomybės už produktų saugą direktyvą)
- Nuo 2005 m. maksimalaus derinimo principas
  - Nesąžiningos komercinės praktikos direktyva (2005/29/EB)
  - Pakaitinio naudojimosi direktyva (2008/122/EB)
  - Vartojimo kredito direktyva (2008/48/EB)
  - Vartotojų teisių direktyva (2011/83/EB)

Vartotojų teisių direktyva (I)

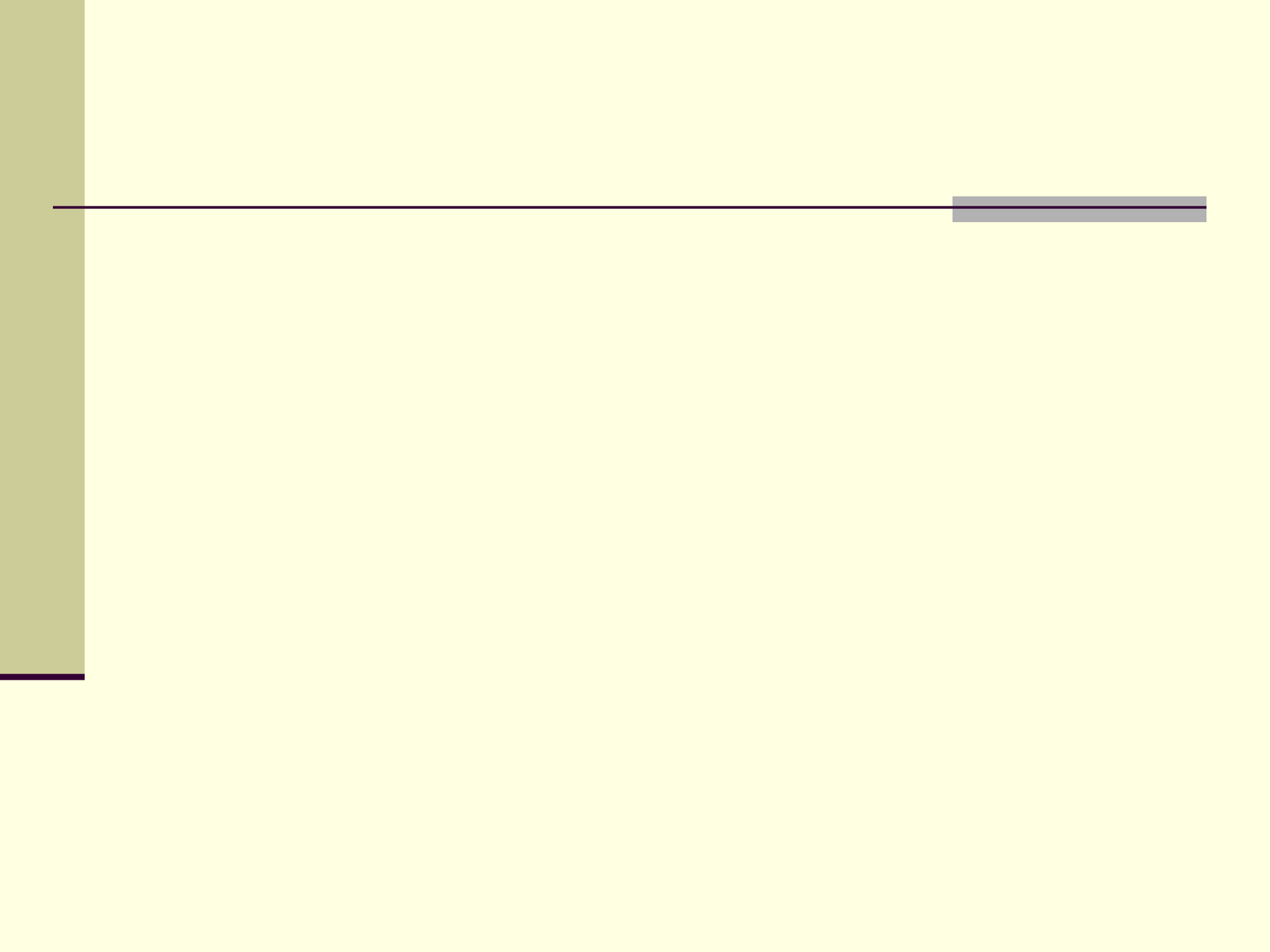

- Vartotojų teisių direktyvos projektas – apėmė 4 direktyvas:
  - Nesąžiningų sąlygų direktyvą
  - Garantijų direktyvą
  - Sutarčių sudarymo ne verslo patalpose direktyvą
  - Sutarčių sudaromų ryšio priemonėmis direktyvą
- Fragmentiškumas vis dar išlieka ES teisės požymis

Vartotojų teisių direktyva (II)

- 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva **2011/83/ES** dėl vartotojų teisių, kuria iš dalies keičiamos Tarybos direktyva 93/13/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/44/EB bei panaikinamos Tarybos direktyva 85/577/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 97/7/EB
- Vartotojų teisių direktyva – apima tik 2 direktyvas:
  - Sutarčių sudarymo ne verslo patalpose direktyvą
  - Sutarčių sudaromų ryšio priemonėmis direktyvą
- Fragmentiškumas vis dar išlieka ES teisės požymis

1 tema. Bendrosios nuostatos

Istoriniai vartotojų apsaugos teisės vystymosi
aspektai Lietuvoje

Istorinis vartotojų apsaugos teisės vystymasis Lietuvoje (I)

- Mažmeninės prekybos taisyklės tarybiniais laikais
- Vartotojų apsaugos reguliavimo poreikis – atkūrus nepriklausomybę ir pradėjus veikti rinkos ekonomikos principams
- 1992 m. Konstitucija – pagrindas vartotojų apsaugos teisei

Istorinis vartotojų apsaugos teisės vystymasis Lietuvoje (II)

- 1992 m. Konkurencijos įstatymas
  - Numatė atsakomybę už veikos ribojančios konkurenciją arba nesąžiningai konkuruojant LR prekių rinkose, jei jos pažeidžia vartotojų interesus
  - Įsteigta Kainų ir konkurencijos institucija
  - 1993 m. įstatymas pakeistas ir institucija pavadinta Konkurencijos ir vartotojų teisių gynimo institucija
  - Institucijos tikslas – ginti ir vartotojų interesus

Istorinis vartotojų apsaugos teisės vystymasis Lietuvoje (III)

- 1993 m. Vartotojų teisių gynimo įstatymas
  - Pirmasis savarankiškas Lietuvos vartotojų teisių apsaugą reglamentuojantis įstatymas, nes vėlesnės šio įstatymo redakcijos buvo sąlygojamos ES teisės nuostatų
  - Nustatė atskirą savarankišką tikslą nustatyti ir garantuoti gyventojų kaip prekių ir paslaugų vartotojų teises, ginti jų ekonominius ir socialinius interesus
  - Įstatymas lakoniškas, tačiau atsižvelgiant į tuometinį reguliavimą CK nustatė prekės kokybės reikalavimus, vartotojo teises, esant nekokybiškai prekei, detalizavo vartotojo teisės į informaciją įgyvendinimo reikalavimus
  - Nebuvo numatyta konkreti institucija atsakinga už vartotojų teisių gynimą
  - 1995 m. patvirtinti Valstybinės konkurencijos ir vartotojų teisių gynimo tarnybos nuostatai, kur pavesta funkcija susijusi su vartotojų teisių gynimu
  - 1996 m. patvirtinti Vartotojų teisių gynimo tarybos nuostatai, pavedant jai koordinuoti institucijų veikiančių vartotojų apsaugos srityje veiklą

Istorinis vartotojų apsaugos teisės vystymasis Lietuvoje (III)

- 1999 m. Konkurencijos įstatymas
  - Pagrindinis tikslas – saugoti sąžiningos konkurencijos laisvę
  - Institucija reorganizuota į Konkurencijos Tarybą
  - Suformavus Konkurencijos Tarybą tapo akivaizdu, kad vartotojų teisių gynimas yra vakuumas ir iš esmės šios funkcijos jokia institucija nevykdo

Istorinis vartotojų apsaugos teisės vystymasis Lietuvoje (IV)

- 2000 m. Vartotojų teisių gynimo įstatymas
  - Reguluojama daug materialinės teisės normų – įgyvendinamos ES direktyvos
  - Numatyta atskira institucija – Nacionalinė vartotojų teisių gynimo taryba prie TM, kuriai pavedamos funkcijos, susijusios su vartotojų teisių gynimu (taryba kolegialus valdymo organas, kurį sudarė pirmininkas ir 4 nariai)

Istorinis vartotojų apsaugos teisės vystymasis Lietuvoje (V)

- *2011 10 13 įstatymu Nr. XI-1620 (nuo 2011 12 01) (Žin., 2011, Nr. 129-6109) buvo pakeistas devintasis skirsnis ir jame sureguliuotos ekonominės sankcijos už tam tikrus pažeidimus (susiję su pakaitinio naudojimosi sutartimis ir finansinių paslaugų sutartimis sudaromomis per ryšio priemones)*

Istorinis vartotojų apsaugos teisės vystymasis Lietuvoje (VI)

- 2007 m. Vartotojų teisių apsaugos įstatymas
  - Atsisakyta materialinių teisės normų
  - Skiriamas dėmesys ginčų sprendimui ne teismo tvarka
  - Nacionalinė vartotojų teisių gynimo taryba prie TM pertvarkyta į Valstybinę vartotojų apsaugos tarnybą (kolegialias funkcijas pavedant komisijai sudarytai iš struktūrinių padalinių vadovų)

Istorinis vartotojų apsaugos teisės vystymasis Lietuvoje (VI)

- Valstybinės vartotojų apsaugos strategijos:
  - 2006-2010 m. strategija
  - 2011-2014 m. strategija, patvirtinta LRV 2011 m. liepos 7 d. nutarimu Nr. 848:
    - 1 tikslas – užtikrinti veiksmingą vartotojų teisių apsaugos sistemos funkcionavimą
      - uždavinys – sukurti veiksmingą vartotojų teisių apsaugos stebėsenos sistemą ir geriau vykdyti reklamos ir nesąžiningos komercinės veiklos priežiūrą
      - uždavinys – didinti vartotojų teisių gynimo veiksmingumą
      - uždavinys – didinti vartotojų asociacijų vaidmenį ir tobulinti kompetenciją vartotojų teisių apsaugos srityse
      - uždavinys – skatinti verslininkų savireguliaciją
    - 2 tikslas – tobulinti vartotojų ir verslininkų gebėjimus vartotojų teisių apsaugos srityse
      - uždavinys – didinti vartotojų ir verslininkų informuotumą apie elektroninę komerciją
      - uždavinys – ugdyti vartotojų ir verslininkų gebėjimus probleminėse vartotojų teisių apsaugos srityse
      - uždavinys – didinti vartotojų ir verslininkų informuotumą apie alternatyvius ginčų sprendimo būdus

ES teisės įtaka Lietuvos vartotojų teisių apsaugai

- Kai kurių sutarčių reglamentavimas – perkeliamos ES teisės aktų nuostatos
- Viešojo intereso reguliavimas
- Stiprinamas teisės aktų nuostatų įgyvendinimo mechanizmas, institucijos
- Skiriamas dėmesys vartojimo ginčų sprendimui ne teismo tvarka
- Strategijos rengiamos atsižvelgiant į ES vartotojų apsaugos strategijas
- Diskusijos turi atgarsį – pvz., kolektyvinių ginčų reguliavimas

1 tema. Bendrosios nuostatos

Vartotojų apsaugos teisės šaltiniai. Vartotojų apsaugos reguliavimas Lietuvos Respublikos Konstitucijoje. Kiti Lietuvos Respublikos teisės aktai, reguliuojantys vartotojų apsaugą

Vartotojų apsaugos reguliavimas Konstitucijoje

- Vartotojų apsaugos reglamentavimui yra reikšmingas Konstitucijos 46 str., 23 str. ir kiti straipsniai, kurie sudaro vieningą konstitucinę normų visumą
- Konstitucijos 46 str. 5 d. – “valstybė gina vartotojo interesus”
- Pagrindiniai bruožai
  - Sisteminiis normų aiškinimas
  - Pusiausvyros užtikrinimas
  - Vartotojų gynimas – prioritetinis visuomenės interesas
  - Ne tik reguliavimas, bet ir realus įgyvendinimas

Įstatymai reguliuojantys vartotojų apsaugą

- Civilinis kodeksas
- Vartotojų teisių apsaugos įstatymas – skėtinis įstatymas
  - apibrėžia vartotojų teises
  - nustato vartotojų teisių gynimo institucijas
  - nustato vartotojų organizacijų teises
  - vartotojų švietimo sistemą
  - viešojo intereso gynimą
  - ginčų su vartotojais ne teismo tvarka nagrinėjimą
  - reguliuoja finansinių paslaugų sutarčių per ryšio priemones sudarymą
- Nesąžiningos komercinės veiklos draudimo įstatymas - sureguliuavo kompleksiskai marketingines priemones (marketingo veiklą) vartotojų atžvilgiu ir nustatė ekonomines sankcijas verslininkams
- Produktų saugos įstatymas
- Tam tikrą sritį reglamentuojantys įstatymai – Draudimo, Elektroninių ryšių, Turizmo, Elektros energetikos, Šilumos ūkio ir kt.

1 tema. Bendrosios nuostatos

Kai kurių užsienio valstybių teisės aktų,
reglamentuojančių vartotojų apsaugą, apžvalga

ES VN vartotojų apsaugos reguliavimo tradicijos (I)

- Valstybės, kurios turi kodifikuotus teisės aktus, reguliuojančius vartotojų apsaugą – Vartotojų kodeksas (Prancūzija ir Italija)
- Valstybės, kurios vartotojų apsaugą įgyvendina atskiruose įstatymuose tiek specifiskai skirtuose vartotojų apsaugai reguliuoti (kaip skėtiniuose įstatymuose), tiek ir kituose savarankiškuose įstatymuose (Suomija, Āekija, Estija, Latvija, Lietuva)
- Valstybės, kuriuose vartotojų apsaugos normos yra įtvirtinamos prekybos veiklą reguliuojančiuose įstatymuose kaip skėtiniuose įstatymuose ir kituose savarankiškuose įstatymuose (Šiaurės šalių valstybės, išskyrus Suomiją)
- Valstybės, kuriose apskritai nėra skėtinio įstatymo, tačiau vartotojų apsaugos klausimai yra reguliuojami atskiruose savarankiškuose įstatymuose (Didžioji Britanija)

ES VN vartotojų apsaugos reguliavimo tradicijos (II)

- Teisės aktų nuostatos paprastai reguliuoja vartotojo teises, vartojimo sutarčių reguliavimo aspektus, vartotojų teisių gynimo institucinę sistemą, vartotojų teisių gynimo organizacijų teises ir reikalavimus joms, kad jos galėtų ginti viešąjį interesą
- Vartojimo kodeksas – nereiškia kodekso kodifikuotos teisės akto prasme kaip mes pvz., suprantam CK
- ES teisės fragmentiškumas atsispindi ir ES VN vartotojų apsaugos reguliavime

1 tema. Bendrosios nuostatos

Tarptautinės privatinės teisės normos vartotojų
apsaugos teisės srityje

Situacija (I)

- Lietuvos pilietis Saulius nuvažiavo į Lenkijos miestą Suvalkus ir prekybos centre Suvalkuose nusipirko televizorių. Po dviejų savaičių televizorius sugedo. Nurodykite, kokia būtų taikytina teisė šio ginčo atžvilgiu ir į kokias institucijas Saulius turėtų kreiptis, jei pardavėjas atsisakytų tenkinti Sauliaus reikalavimus.

Situacija (II)

- Lenkijos įmonė, prekiaujanti patalyne, suorganizavo Lietuvos piliečiams (Lietuvoje) ekskursiją į Suvalkus, kurios metu buvo siūloma ir įmonės parduodama patalynė. Lietuvos piliečiai kelionės metu sudarė šios patalynės pirkimo – pardavimo sutartį, už ją sumokėjo. Grįžus namo ir apžiūrėjus patalynę, paaiškėjo, kad ji yra nekokybiška. Nurodykite, kokia būtų taikytina teisė šio ginčo atžvilgiu ir į kokios valstybės institucijų jurisdikciją patektų šio ginčo sprendimas.

Situacija (III)

- Lietuvos pilietis Rimvidas, norėdamas nusipirkti virtuvinį kombainą, surado interneto puslapį, kuris buvo lietuvių kalba, prekių kaina buvo nurodyta litais, buvo numatyta, jog prekės bus pristatytos į Lietuvą, tačiau kartu puslapyje buvo nurodyta, kad šia elektronine prekyba užsiima Latvijos įmonė. Elektroniniu būdu sudaromaj sutartyje buvo nurodyta, kad taikytina teisė sutarčiai yra Latvijos teisė, o ginčai, kylantys iš šios sutarties sprendžiami Latvijos teismuose. Jei Rimvidas nusipirktų virtuvinį kombainą ir kiltų ginčai dėl šios prekės kokybės, nurodykite, kokia būtų taikytina teisė šio ginčo atžvilgiu ir į kokios valstybės institucijų jurisdikciją patektų šio ginčo sprendimas.

Tarptautinės privatinės teisės ir vartotojų apsaugos santykis

---

- Tarptautinė privatinė teisė – ‘antrasis geriausias’ vartotojų apsaugos metodas (T.Wilhelmsson)
- Tarptautinės privatinės teisės normos nesiekia esminės vartotojų interesų apsaugos, bet greičiau siekia kompromiso tarp skirtingų principų (N.Reich)
- Tarptautinė privatinė teisė suteikia vartotojui pasitikėjimo

Situacijos, kai aktualios TPTN

- kai sudaromos tarptautinio pobūdžio sutartys tarp verslininko esančioje vienoje šalyje ir vartotojo esančio kitoje šalyje
- vartotojas, kuris gyvena vienoje Europos Sąjungos valstybėje narėje, siekdamas patenkinti savo poreikius gali sudaryti sutartį kitoje valstybėje narėje, pvz., kaip turistas
- reklaminės žinutės ir pardavimų veikla gali būti nukreipta iš vienos ES VN į kitą, pvz., per televiziją ar elektroninį paštą.

TPT normos

- Sutarčių teisėje
- Deliktų teisėje arba nesutartiniuose santykiuose

TPT priemonės vartotojų apsaugoje

- šalių autonomija turėtų būti visiškai pašalinta iš vartojimo sutarčių
- šalių autonomijos principas gali būti išlaikytas, tačiau turėtų būti nustatytos imperatyvios taisyklės, apsaugančios vartotoją

Teisės aktai reguliuojantys TPTN vartotojų apsaugos teisėje

- 1980 m. Romos konvencija dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės
- 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 593/2008 dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės (Roma I)
  - Taikomas sutartims sudarytoms po 2009 m. gruodžio 17 d. (netaikoma Jungtinei Karalystei ir Danijai)
- 2007 m. liepos 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 864/2007 dėl nesutartinėms prievolėms taikytinos teisės (Roma II)
  - Taikomas įvykiams po 2009 m. sausio 11 d. (Danijai netaikoma)
- Atskirų direktyvų nuostatos
- CK TPTN

Teisės aktai reguliuojantys jurisdikcines taisykles

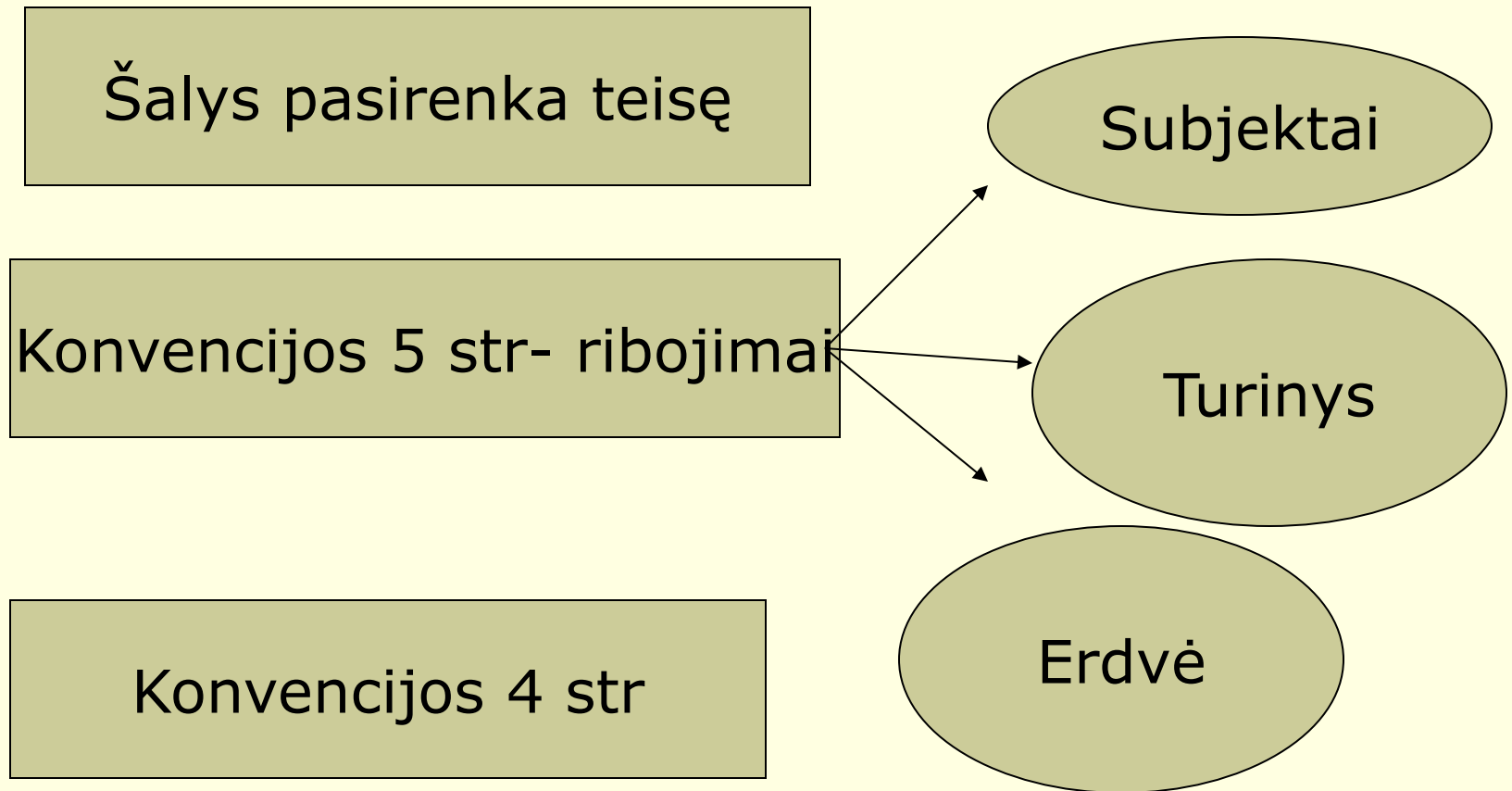

- Convention drawn up on the basis of Article K.3 of the Treaty on European Union, on Jurisdiction and the Recognition and Enforcement of Judgments in Matrimonial Matters - Declaration, annexed to the minutes of the Council, adopted during the Justice and Home Affairs Council on 28 and 29 May 1998 when drawing up the Convention on Jurisdiction and the Recognition and Enforcement of Judgments in Matrimonial Matters (Briuselio konvencija)
- Tarybos reglamentas (EB) Nr. 44/2001 2000 m. gruodžio 22 d. dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (Briuselis I Reglamentas)
- 2002 m. kovo 1 d.

Romos konvencija (principai)

- Trys reikšmingi principai, kuriais rėmėsi visa konvencijos reglamentuojama taikytinos teisės sistema:
  - pasirinkimo laisvės principas (angl. - *the principle of freedom of choice*) arba kitaip tariant šalių autonomijos principas (angl. - *party autonomy principle*), kuriuo pagrįsta visa sutarčių teisės sistema
  - tinkamos teisės principas (angl. - *the principle of the proper law*) arba kitaip tariant glaudžiausio ryšio principas (angl. - *closest connection principle*)
  - silpnesnės šalies apsaugos principas (angl. - *the principle of the protection of the weaker party*)
- Giuliano/Lagarde ataskaita: viena vertus šalių pasirinkimas neturi neigiamai paveikti imperatyvių valstybės, kurioje vartotojas nuolat gyvena, normų, kita vertus, šių rūšių sutartyse pirkėjo teisė (silpnesnės šalies teisė) turi dominuoti prieš pardavėjo teisę

Romos konvencija (taisyklės)-I

Romos konvencija (taisyklės) - II

- Turinio atžvilgiu netaikoma
  - tiek asmenų, tiek prekių pervežimų sutartims
  - paslaugų teikimo sutarčiai, kai paslaugos vartotojui yra teikiamos tik kitoje valstybėje nei ta, kurioje jis turi įprastinę gyvenamąją vietą, pvz., Ispanijos viešbutis reklamuoja Olandijos laikraštyje ir vartotojas viešbutį užsisako Olandijoje, tačiau pats viešbutis yra Ispanijoje, taigi apgyvendinimo paslaugos yra teikiamos Ispanijoje. Šiuo atveju nebūtų taikoma vartotojo gyvenamosios vietos – Olandijos teisė, nepaisant to, kad viešbutis reklamuoja Olandijoje
  - vartojimo kredito sutartims (skirtingai nuo pirkimo - pardavimo išsimokėtinai sutarčių)
  - nekilnojamojo turto sutartims, nes nepatenka į prekių pardavimo ir paslaugų teikimo sferą

Romos konvencija (taisyklės) - III

- Erdvės atžvilgiu:
  - gina tik tą vartotoją, kuris sudaro vartojimo sutartis savo gyvenamosios vietos valstybėje (angl. - *habitual residence*) (gina pasyvų vartotoją, tačiau nenumato jokių specialių normų „dinamiškam“ ar „aktyviam“)
  - nacionalinis vartotojų apsaugos režimas taikomas tais atvejais, kai verslininkas „ateina pas vartotoją“ ir įeina į vietinę rinką, naudodamas atitinkamas rinkos priemones
  - apibrėžiant specialias taikytinos teisės taisykles vartojimo sutarčių atžvilgiu, vartotojo gyvenamoji vieta nebuvo vienintelis kriterijus, nustatant taikytiną teisę, tačiau pabrėžtas specialus ryšis tarp sutarties ir vartotojo gyvenamosios vietos valstybės (sutarties sąsaja su vartotojo gyvenamąja vieta)

Romos konvencija (taisyklės) - IV

- jei toje valstybėje prieš sudarant sutartį buvo vartotojui skirtas konkretus kvietimas ar reklama ir jis pats toje valstybėje buvo ėmėsis visų reikiamų veiksmų sutarčiai sudaryti
  - Giuliano/Lagarde ataskaita: šia norma siekta reglamentuoti elektroninius užsakymus (*mail order*) ir pardavimus ne verslo patalpose (*door - step selling*)
  - pakvietimo faktas turi būti specialiai išreikštas, arba pakvietimas turi būti individualus (laiškas, telefoninis skambutis ar kitas kontaktas su vartotoju jo gyvenamosios vietos valstybėje)
  - Verslininkas turi atlikti tam tikrus veiksmus, kaip pavyzdžiui reklama spaudoje, radijuje ar televizijoje, ar kino teatre ar kataloguose pasiekiančiose tą šalį, kurioje vartotojas gyvena, arba turi būti padarytas verslo pasiūlymas individualiai per komisionierių ar agentą. *Rudolf Gabriel* sprendimas - reklama ir specialus pakvietimas turi apimti visas reklamos formas toje valstybėje, kur vartotojas gyvena, ar platinama bendrai per spaudą, televiziją, kiną ar kitas priemones ar nukreiptas tiesiogiai, pvz., katalogų pagalba, taip pat komercinius pasiūlymus pateiktus vartotojui asmeniškai, pvz., per agentą ar per išnešiojamąją prekybą .
  - Giuliano/ Lagarde ataskaita: sąlygoje specialiai vartojami žodžiai “ėmėsis visų veiksmų” sutarčiai sudaryti siekiant išvengti klasikinės problemos dėl sutarties sudarymo vietos nustatymo. Tai būtų sudėtinga nustatyti, nes šiuo atveju stengiamasi apimti ir situacijas, kai sutartys sudaromos per korespondenciją
  - “Imtis veiksmų” - visi veiksmai, įskaitant rašytinius, kurie atliekami pasiūlymo ar reklamos pasėkoje (ETT 2002 m. liepos 11 d. sprendimas byloje C- 96/00 *Rudolf Gabriel*)

Romos konvencija (taisyklės) - V

- jei kita sutarties šalis ar jos atstovas gavo vartotojo užsakymą toje valstybėje
  - apima mugės ir parodas, kuriose užsienio verslininkai dalyvauja ir kurios vyksta vartotojo gyvenamosios vietos valstybėje
  - Giuliano/Lagarde ataskaita - pirmoji ir antroji sąlygos ne visai persidengia: pirmoji sąlyga apima tuos atvejus, kai verslininkas reklamuojasi atitinkamu būdu, o antroji apima atvejus, kai vartotojas pats pateikia užsakymą, kai verslininkas dalyvauja parodoje arba mugėje
- jei sutartis yra sudaryta dėl prekių pardavimo ir vartotojas vyko iš tos valstybės į kitą valstybę ir ten pateikė savo užsakymą, kai vartotojo kelionę surengė pardavėjas, siekdamas paskatinti vartotoją pirkti
  - susijęs su taip vadinamais “*border-crossing excursion selling*” arba “*cross – border excursion*” (vok. - “*Kaffeefahrten*”) pardavimais
  - skirtingai nei pagal pirmąjį atvejį vartotojas neturi imtis visų veiksmų, kad būtų sudaryta sutartis
  - apima tik prekių pirkimą – pardavimą, bet nėra taikomas paslaugoms
  - sąlyga, kad “kelionę surengė pardavėjas” neturi būti suprantama siaurinamai, kad pats pardavėjas turi pasirūpinti pervežimu, tačiau pakanka, kad pardavėjas organizuotų vartotojo kelionę, sudarydamas sutartį su pervežimų kompanija

Romos konvencijos peržiūros priežastys

- Dvi Gran Canaria bylos
- Siekis pakeisti tarptautinės teisės instrumentą į ES teisės instrumentą – galimybė ETT vystyti vieningą praktiką
- Nepakankamai atspindi šių dienų realijas (elektroninės komercijos aspektai)
- Didesnis tarptautinės privatinės normų suderinamumas
- Naujose ES VN sustiprintų standartizuotą privatinės teisės normų taikymą

Normos reikšmė

- Nuostata nenustato taikytinos teisės, tačiau įpareigoja Europos Sąjungos valstybes nares sukurti į direktyvos tikslus orientuotas nacionalines kolizines normas
- Šia norma siekiama apsaugoti vartotojus, kai pasirenkama kitos nei ES valstybės narės teisė. Jei pasirenkama ES VN - taikoma Romos konvencija ir jos 5 straipsnis (ETT sprendime *Europos Komisija v. Ispanijos Karalystė* C-70/03 nurodė, jog ši nuostata įgyvendina direktyvos preambulės šeštojoje pastraipoje nurodytą tikslą - apsaugoti asmenis veikiančius kaip vartotojai, kai jie įsigyja prekes ir paslaugas pagal sutartis, kurioms taikoma kita nei valstybės narės teisė)
- Norma nustato platesnę vartotojų apsaugą nei Romos konvencijos 5 straipsnis, neapsiribodama tam tikromis vartojimo sutarčių rūšimis bei tam tikrų aplinkybių nustatymu
- Taikoma tada kai kitų šalių normos į kurią nukreipia taikytina teisė nustato mažesnę vartotojų apsaugą (atliekamas palankesnio reglamentavimo palyginimas tarp pasirinktos teisės ir Nesąžiningų sąlygų direktyvos nustatytų normų)
- Skirtingai nuo Romos konvencijos, Nesąžiningų sąlygų direktyvą įgyvendinančios normos taikomos nepriklausomai nuo aktyvaus ar pasyvaus vartotojo, bet nuo to, kiek situacija turi glaudų ryšį su Europos Sąjungos valstybe nare - nacionalinė teisė, įgyvendinanti Nesąžiningų sąlygų direktyvą, turi būti taikoma tik tais atvejais, kai sutartis yra artimai (glaudžiai) susijusi su Europos Sąjungos valstybių narių teritorija

Direktyvų normos, įtakojančios TPT

- Pirmoji direktyva, kurioje nustatytos atitinkamos taikytinos teisės nuostatos, buvo Nesąžiningų sąlygų direktyva - kolizinių normų srityje įvyko tam tikras lūžis
- 6 str 2 d - valstybės narės imasi reikiamų priemonių, siekdamos užtikrinti, kad vartotojas neprarastų šia direktyva teikiamos apsaugos, sutarčiai taikytina teise pasirenkant Bendrijai nepriklausančios valstybės teisę, jei pastaroji yra artimai susijusi su valstybių narių teritorija
- Panašios normos yra numatytos ir kitose vartojimo sutarčių direktyvose.

Rome I Reglamentas (normos)

6 straipsnis

Vartojimo sutartys

1. Nedarant poveikio 5 ir 7 straipsnių taikymui, sutarčiai, sudarytai tarp fizinio asmens, siekiančio tikslų, kurie gali būti laikomi nesusijusiais su jo darbu ar profesine veikla (vartotojas), ir kito asmens, atliekančio savo darbą arba vykdančio profesinę veiklą, (profesionalas), taikoma **vartotojo įprastos gyvenamosios vietos valstybės teisė**, jei profesionalas:
  - a) **vykdo komercinę ar profesinę veiklą vartotojo įprastos gyvenamosios vietos valstybėje; arba**
  - b) **bet kokiomis priemonėmis kreipia šią veiklą į tą valstybę ar kelias valstybes, tarp kurių yra ta valstybė, ir ta sutartis patenka į tokios veiklos sritį.**
2. Nepaisant 1 dalies, šalys, laikydamosi 3 straipsnio, gali pasirinkti 1 dalies reikalavimams atitinkančiai sutarčiai taikytiną teisę. Tačiau toks pasirinkimas negali atimti iš vartotojo apsaugos, kurią jam teikia nuostatos, nuo kurių negalima nukrypti susitarimu pagal teisę, kuri nepasirinkus teisės būtų taikoma 1 dalies pagrindu.
3. Jei 1 dalies a arba b punkto reikalavimai neįvykdyti, vartotojo ir profesionalo sutarčiai taikytina teisė nustatoma pagal 3 ir 4 straipsnius.
4. 1 ir 2 dalys netaikomos:
  - a) paslaugų teikimo sutartims, kai paslaugos vartotojui turi būti teikiamos tik kitoje valstybėje nei jo įprastos gyvenamosios vietos valstybė;
  - b) vežimo sutarčiai, išskyrus sutartį, susijusią su 1990 m. birželio 13 d. Tarybos direktyvoje 90/314/EEB dėl kelionių, atostogų ir organizuotų išvykų paketų [15] apibrėžtais kelionių paketais;
  - c) sutarčiai, susijusiai su daiktine teise į nekilnojamąjį turtą arba nekilnojamojo turto nuoma, išskyrus sutartį, susijusią su teise tam tikru laiku naudotis nekilnojamaisiais daiktais, kaip apibrėžta Direktyvoje 94/47/EB;
  - d) teisėms ir pareigoms, sudarančioms finansinę priemonę, ir teisėms ir pareigoms, sudarančioms perleidžiamų vertybinių popierių išleidimo, siūlymo visuomenei arba viešo pasiūlymo perimti, taip pat kolektyvinio investavimo subjektų investicinių vienetų pasirašymo ar išpirkimo sąlygas, kiek ši veikla nesudaro finansinių paslaugų teikimo;
  - e) sutartims, sudarytoms sistemoje, kurią apima šio reglamento 4 straipsnio 1 dalies h punktas.

Rome I Reglamentas (tikslas)

- Buvo siekiama suderinti ir tenkinti pagrindinį tikslą – nustatyti tokias TPTN kurios būtų labai nuspėjamos (atitinkamai galimybė nustatyti tokią teisę, kuri yra labiausiai susijusi su situacija)
- Vartotojams nustatytos palankesnės taisyklės
  - Reglamento preambulė (23): Sutarčių su šalimis, kurios laikomos silpnesnėmis, atveju tos šalys turėtų būti apsaugotos tokių teisės kolizijos taisyklių, kurios šiems šalims yra palankesnės nei bendrosios normos

Rome I Reglamentas (tikslas)

- Siekiama sumažinti smulkių ginčų išlaidas ir atsižvelgti į nuotolinės prekybos sandorius
  - (24) Vartojimo sutarčių atveju kolizijos taisyklė turėtų padėti sumažinti ginčų, dažnai dėl nedidelių sumų, išsprendimo išlaidas ir atsižvelgti į nuotolinės prekybos metodų raidą. Siekiant suderinamumo su Reglamentu (EB) Nr. 44/2001, turi būti daroma nuoroda į "susietos veiklos" sąvoką, kaip vartotoją apsaugančios priemonės taikymo sąlygą, kuri turi būti vienodai aiškinama Reglamente (EB) Nr. 44/2001 ir šiame reglamente, turint omenyje tai, kad bendroje Tarybos ir Komisijos deklaracijoje dėl Reglamento (EB) Nr. 44/2001 15 straipsnio tvirtinama, jog norint, kad būtų taikoma 15 straipsnio 1 dalies c pastraipa, įmonė turi susieti savo veiklą su valstybe nare, kurioje yra vartotojo gyvenamoji vieta, arba su keliomis valstybėmis, įskaitant tą valstybę narę, o sutartis turi būti priskiriama tokios veiklos sričiai. Šioje deklaracijoje taip pat primenama, kad vien to, kad tam tikra interneto svetainė būtų prieinama, neužtenka, kad būtų taikomas 15 straipsnis; reikia, kad šioje interneto svetainėje būtų raginama sudaryti nuotolines sutartis ir kad sutartis iš tikrųjų būtų sudaryta nuotoliniu būdu bet kokiomis priemonėmis. Šiuo atžvilgiu interneto svetainėje vartojama kalba ar valiuta nelaikomos reikšmingomis aplinkybėmis.

Rome I Reglamentas (taisyklės I)

- Nustato imperatyvią nuostatą, kad taikytina teisė yra vartotojo gyvenamosios vietos teisė
- Nors leidžia pasirinkti (susitarti) taikytina teisę, tačiau tai nepanaikina vartotojo apsaugos pagal tas normas, kurios būtų taikomos, jei nebūtų susitarimo
- Siūlomos kitokios nei Romos konvencijoje nuostatos, pabrėžiančios santykį su teritorija
- Romos konvencijoje nustatytus kriterijus nukreiptus į konkrečius pasiūlymo būdus keičia “susietos veiklos” “nukreiptos veiklos” (“targeted activity”) kriterijus

Rome I Reglamentas (taisyklės II)

- “nukreiptos veiklos” kriterijus:
  - Vartotojo gyvenamosios vietos teisė taikoma, jei sutartis yra sudaryta su asmeniu, kuris vykdo komercinę ar profesinę veiklą vartotojo įprastos gyvenamosios vietos valstybėje; arba
  - bet kokiomis priemonėmis kreipia šią veiklą į tą valstybę ar kelias valstybes, tarp kurių yra ta valstybė, ir ta sutartis patenka į tokios veiklos sritį.
- Neužtenka vien tik nukreipti veiklos, bet būtina ir sudaryti sutartį vykdant tokią veiklą, pvz., nepateks jei sutartis bus sudaryta su vartotoju jam lankantis toje valstybėje narėje

Rome I Reglamentas (taisyklės III)

- Reglamentas turi būti taikomas kaip Briuselis I Reglamentas (Rome I Reglamento preambulės 24 pastraipa), tai reiškia, kad turi būti atsižvelgiama į ETT praktiką dėl Briuselis I Reglamento
- Nustatyti atvejai, kokioms sutartims netaikomas:
  - paslaugų teikimo sutartims, kai paslaugos vartotojui turi būti teikiamos tik kitoje valstybėje nei jo įprastos gyvenamosios vietos valstybėje;
  - vežimo sutarčiai, išskyrus sutartį, susijusią su 1990 m. birželio 13 d. Tarybos direktyvoje 90/314/EEB dėl kelionių, atostogų ir organizuotų išvykų paketų apibrėžtais kelionių paketais
  - Draudimo sutarčiai (taikomos 7 str nuostatos)
  - sutarčiai, susijusiai su daiktine teise į nekilnojamąjį turtą arba nekilnojamojo turto nuoma, išskyrus sutartį, susijusią su teise tam tikru laiku naudotis nekilnojamaisiais daiktais, kaip apibrėžta Direktyvoje 94/47/EB
  - teisėms ir pareigoms, sudarančioms finansinę priemonę, ir teisėms ir pareigoms, sudarančioms perleidžiamų vertybinių popierių išleidimo, siūlymo visuomenei arba viešo pasiūlymo perimti, taip pat kolektyvinio investavimo subjektų investicinių vienetų pasirašymo ar išpirkimo sąlygas, kiek ši veikla nesudaro finansinių paslaugų teikimo
  - sutarčiai, sudarytai daugiašalėje sistemoje, kuri apjungia arba padeda apjungti daugiašalius trečiųjų šalių interesus pirkti ir parduoti finansines priemones, kaip apibrėžta Direktyvos 2004/39/EB 4 straipsnio 1 dalies 17 punkte, ir tai atlieka laikantis nediskriminuojančių taisyklių bei taikant vieną teisę, taikoma būtent ta teisė.

ETT sprendimai – nukreiptos (susietos) veiklos kriterijus

- Pavyzdinis veiksmų sąrašas atskleidžiantis nukreiptos veiklos (susietos veiklos) kriterijų
  - tarptautinis veiklos pobūdis
  - maršrutų iš kitų valstybių narių su paaiškinimais, kaip atvykti į vietą, kur įsisteigęs prekybininkas, pateikimas
  - kitos kalbos ir valiutos nei paprastai vartojama ir naudojama valstybėje narėje, kur įsisteigęs prekybininkas, vartojimas ir naudojimas su galimybe pateikti užsakymą ir jį patvirtinti šia kita kalba
  - telefono numerių su tarptautiniu kodu pateikimas
  - išlaidos, susijusios su nuorodos teikimo internete paslauga, kuri suteikia galimybę vartotojams, turintiems nuolatinę gyvenamąją vietą kitose valstybėse narėse, lengviau pasiekti prekybininko arba jo tarpininko interneto svetainę
  - kito nei valstybės narės, kur įsisteigęs prekybininkas, aukščiausio lygio domeno vardo naudojimas
  - informacijos apie užsienio klientus, gyvenančius įvairiose valstybėse narėse, pateikimas

ETT sprendimas C-585/08 Peter Pammer v. Reederei Karl Schlüter GmbH & Co KGir C-144/09 Hotel Alpenhof GesmbH v. Oliver Heller (I)

- Iš tikrųjų, nors nėra jokios abejonės, kad Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punktu siekiama apsaugoti vartotojus, tai nereiškia, jog ši apsauga absoliuti (kalbant apie 1985 m. gruodžio 20 d. Tarybos direktyvą dėl vartotojų apsaugos, susijusios su sutartimis, sudarytomis ne prekybai skirtose patalpose (OL L 372, p. 31; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 1 t., p. 262), pagal analogiją žr. 2010 m. balandžio 15 d. Sprendimo *E. Friz*, C-215/08, Rink. p. I-0000, 44 punktą).
- 71 Kaip generalinė advokatė pažymėjo savo išvados 64 punkte, jei Sąjungos teisės aktų leidėjas būtų norėjęs tai įtvirtinti, jis kaip taisyklių taikymo sąlygą vartotojų sudarytų sutarčių srityje būtų nustatęs ne „veiklos susietumą su valstybe nare“, o vien interneto svetainės buvimą.
- 72 Nors ir siekdamas labiau apsaugoti vartotoją, minėtas teisės aktų leidėjas nepaskelbė, kad vien interneto svetainės – ji tapo įprasta verslo priemone, nesvarbu, kokiaje teritorijoje siekiama užsiimti verslu, – naudojimas yra su kitomis valstybėmis narėmis „susieta veikla“, todėl turi būti taikoma apsauginės jurisdikcijos taisyklė, nustatyta Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punkte.
- 73 Iš šio sprendimo 43 punkte minėto reglamento pasiūlymo matyti, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas atmetė Komisijos pasiūlymą įtraukti į Reglamentą Nr. 44/2001 konstatuojamąją dalį, pagal kurią prekyba prekėmis ir paslaugomis valstybėje narėje prieinamu elektroniniu būdu yra su šia valstybe „susieta veikla“.
- 74 Šį aiškinimą taip pat patvirtina bendra Tarybos ir Komisijos deklaracija, padaryta priimant Reglamentą Nr. 44/2001 ir pakartota Reglamento Nr. 593/2008 dvidešimt ketvirtoje konstatuojamojoje dalyje, pagal kurią vien to, kad tam tikra interneto svetainė yra prieinama, neužtenka, jog taptų taikomas Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punktas.
- 75 Todėl konstatuotina, jog tam, kad 15 straipsnio 1 dalies c dalis būtų taikytina, prekybininkas turi būti pareiškęs apie savo tikslą užmegzti prekybos ryšius su vartotojais iš vienos valstybės narės ar kelių valstybių narių, įskaitant tą, kurios teritorijoje vartotojas turi savo nuolatinę gyvenamąją vietą.
- 76 Todėl, kiek tai susiję su prekybininko ir atitinkamo vartotojo sudaryta sutartimi, reikia išnagrinėti, ar prieš galimą sutarties su šiuo vartotoju sudarymą buvo aplinkybių, rodančių, kad prekybininkas planavo sudaryti prekybos sandorius su vartotojais, turinčiais nuolatinę gyvenamąją vietą kitose valstybėse narėse, įskaitant tą, kurios teritorijoje šis vartotojas turi savo nuolatinę gyvenamąją vietą, ir net buvo pasirengęs sudaryti sutartis su šiais vartotojais.
- 77 Tarp šių aplinkybių nefigūruoja nei prekybininko elektroninio arba geografinio adreso interneto svetainėje, nei jo telefono numerio be tarptautinio kodo pateikimas. Iš tikrųjų tokių duomenų pateikimas nerodo, kad prekybininkas sieja savo veiklą su viena valstybe nare ar keliomis kitomis valstybėmis narėmis, nes tokia informacija bet kuriuo atveju yra būtina, kad vartotojas, turintis nuolatinę gyvenamąją vietą valstybės narės teritorijoje, kur šis prekybininkas įsisteigęs, galėtų su juo susisiekti.

ETT sprendimas C-585/08 Peter Pammer v. Reederei Karl Schlüter GmbH & Co KG ir C-144/09 Hotel Alpenhof GesmbH v. Oliver Heller (II)

- 80 Tarp aplinkybių, leidžiančių nustatyti, ar veikla „susieta su“ valstybe narė, kurios teritorijoje vartotojas turi savo nuolatinę gyvenamąją vietą, figūruoja visi aiškūs pareiškimai, susiję su tikslu sudaryti sandorius su šios valstybės narės vartotojais.
- 81 Tarp kitų aiškių pareiškimų apie tokį prekybininko tikslą figūruoja pareiškimas, kad jis teikia savo paslaugas ar tiekia prekes aiškiai nurodytoje vienoje valstybėje narėje ar keliuose valstybėse narėse. Vien tai, kad buvo patirta išlaidų už interneto paieškos sistemos operatoriaus nuorodos teikimo internete paslaugą, turint tikslą palengvinti vartotojų, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra skirtingose valstybėse narėse, prieigą prie prekybininko interneto svetainės, taip pat patvirtina tokį tikslą.
- 82 Tačiau veiklos „susietumo“ su kitomis valstybėmis narėmis apibūdinimas priklauso ne vien nuo tokių aiškių aplinkybių. Šiuo klausimu svarbu konstatuoti, kad Europos Parlamentas savo įstatymine rezoliucija dėl šio sprendimo 43 punkte minėto reglamento pasiūlymo (OL C 146, 2001, p. 101) pašalino formuluotę, pagal kurią prekybininkas privalėjo „sąmoningai ir didžia dalimi sieti savo veiklą“ su kitomis valstybėmis narėmis arba keliomis valstybėmis, įskaitant valstybę narę, kurios teritorijoje vartotojas turi savo nuolatinę gyvenamąją vietą. Iš tikrųjų tokia formuluotė, pagal kurią reikalaujama pateikti įrodymą dėl prekybininko tikslo plėtoti tam tikros apimties veiklą kitose valstybėse narėse, būtų susilpninusi vartotojų apsaugą
- 83 Kitomis aplinkybėmis, derinant viena ir kita, galima įrodyti „veiklos susietumą“ su valstybe narė, kur vartotojas turi gyvenamąją vietą. Tokiose bylose, kaip antai pagrindinė byla, pažymėtina, kad toliau nurodyti požymiai, kurie buvo pateikti Teisingumo Teisme ir kurių sąrašas nėra išsamus, su sąlyga, kad jų buvimą patikrina nacionalinis teismas, yra „susietos veiklos“ su viena ar daugiau valstybių narių Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punkto prasme buvimą patvirtinančios aplinkybės. Kalbama apie tokį nagrinėjamos veiklos tarptautinį pobūdį, kaip antai tam tikra turizmo veikla, **telefono numerių su tarptautiniu kodu nurodymas, kito nei valstybės narės, kur įsisteigęs prekybininkas, pavyzdžiui, „.de“, aukščiausio lygio domeno vardo naudojimas arba neutralių aukščiausio lygio domeno vardų, kaip antai „.com“ ar „.eu“, naudojimas, maršrutų iš vienos ar kelių kitų valstybių narių į paslaugos teikimo vietą aprašymas, taip pat informacijos apie užsienio klientus, gyvenančius įvairiose valstybėse narėse, visų pirma šių klientų vertinimų pateikimas.**
- 84 Kiek tai susiję su vartojama kalba ar valiuta, šio sprendimo 11 punkte nurodytoje bendroje Tarybos ir Komisijos deklaracijoje, kuri buvo pakartota Reglamento (EB) Nr. 593/2008 dvidešimt ketvirtoje konstatuojamojoje dalyje, skelbiama, kad jos nėra svarbios aplinkybės vertinant, ar veikla siejama su viena valstybe narė, ar keliomis valstybėmis narėmis. Iš tikrųjų taip yra, kai kalbos atitinka kalbas, kurios paprastai vartojamos valstybėje narėje, iš kurios prekybininkas vykdo savo veiklą, o valiuta atitinka šios valstybės narės valiutą. Tačiau jei interneto svetainė leidžia vartotojams pasirinkti kitą nei tos valstybės kalbą arba valiutą, į kalbą ir (arba) valiutą gali būti atsižvelgiama ir jos gali būti laikomos aplinkybe, leidžiančia manyti, jog prekybininko veikla siejama su kitomis valstybėmis narėmis.

ETT sprendimas C-585/08 Peter Pammer v. Reederei Karl Schlüter GmbH & Co KGir C-144/09 Hotel Alpenhof GesmbH v. Oliver Heller (III)

- 87 Šiuo klausimu tai, kad raktai vartotojui įteikiami, o jis mokėjimą atlieka valstybėje narėje, kurios teritorijoje prekybininkas įsisteigęs, nekliudo taikyti šios nuostatos, jei užsakymas ir jo patvirtinimas buvo atlikti nuotoliniu būdu, taigi vartotojas sutartinius įsipareigojimus prisiėmė nuotoliniu būdu.
- 89 Tai, kad interneto svetainė priklauso bendrovei tarpininkei, o ne prekybininkui, nekliudo laikyti, jog pastarojo veikla siejama su kitomis valstybėmis narėmis, įskaitant ir tą, kur vartotojas turi gyvenamąją vietą, nes ši bendrovė veikė minėto prekybininko vardu ir sąskaita. Nacionalinis teismas turi patikrinti, ar pastarasis žinojo arba privalėjo žinoti apie bendrovės tarpininkės veiklos tarptautinį pobūdį ir kokiai ryšiai juos sieja.
- 91 Tačiau, kaip tai matyti iš šio sprendimo 77 punkto, bendrovės tarpininkės arba prekybininko elektroninio arba geografinio adreso pateikimas nėra svarbi aplinkybė. Tas pats galioja vokiečių kalbos vartojimui ir galimybei užsakyti kelionę šia kalba, kai tai yra ir prekybininko kalba.
- 93 Toliau nurodomi veiksniai, kurių sąrašas nėra galutinis, gali būti aplinkybės, leidžiančios manyti, kad prekybininko veikla siejama su valstybe nare, kur vartotojas turi nuolatinę gyvenamąją vietą, būtent tarptautinis veiklos pobūdis, maršrutų iš kitų valstybių narių su paaiškinimais, kaip atvykti į vietą, kur įsisteigęs prekybininkas, pateikimas, kitos kalbos ir valiutos nei paprastai vartojama ir naudojama valstybėje narėje, kur įsisteigęs prekybininkas, vartojimas ir naudojimas su galimybe pateikti užsakymą ir jį patvirtinti šia kita kalba, telefono numerių su tarptautiniu kodu pateikimas, išlaidos, susijusios su nuorodos teikimo internete paslauga, kuri suteikia galimybę vartotojams, turintiems nuolatinę gyvenamąją vietą kitose valstybėse narėse, lengviau pasiekti prekybininko arba jo tarpininko interneto svetainę, kito nei valstybės narės, kur įsisteigęs prekybininkas, aukščiausio lygio domeno vardo naudojimas ir informacijos apie užsienio klientus, gyvenančius įvairiose valstybėse narėse, pateikimas. Nacionalinis teismas turi patikrinti, ar yra tokių aplinkybių.

Rome I v. Briuselis I

Nedarant poveikio 5 ir 7 straipsnių taikymui, sutarčiai, sudarytai tarp fizinio asmens, siekiančio tikslų, kurie gali būti laikomi nesusijusiais su jo darbu ar profesine veikla (vartotojas), ir kito asmens, atliekančio savo darbą arba vykdančio profesinę veiklą, (profesionalas), taikoma **vartotojo įprastos gyvenamosios vietos valstybės teisė**, jei profesionalas:

- a) **vykdo komercinę ar profesinę veiklą vartotojo įprastos gyvenamosios vietos valstybėje; arba**
- b) **bet kokiomis priemonėmis kreipia šią veiklą į tą valstybę ar kelias valstybes, tarp kurių yra ta valstybė, ir ta sutartis patenka į tokios veiklos sritį.**

Bylose dėl sutarties, kurią asmuo, vartotojas, sudaro tokiam tikslui, kuris gali būti laikomas nesusijusiu su jo darbu arba profesija, jurisdikcija nustatoma vadovaujantis šiuo skirsniu, nepažeidžiant 4 straipsnio ir 5 straipsnio 5 punkto, jeigu:

- a) sutartis sudaryta dėl prekių pardavimo išsimokėtinai gražinamo dalinių įmokų kredito sąlygomis; arba
- b) sutartis sudaryta dėl paskolos, kuri turi būti gražinta dalimis, arba dėl bet kurios kitos formos kredito, suteikto prekių pardavimui finansuoti; arba
- c) visais kitais atvejais, **sutartis buvo sudaryta su šalimi, vykdančia komercinę ar profesinę veiklą valstybėje narėje, kurioje yra vartotojo nuolatinė gyvenamoji vieta, arba kitu būdu tokią veiklą susiejancia su minėta valstybe nare ar keliomis valstybėmis, įskaitant pastarąją, ir jeigu minima sutartis yra priskiriama tokios veiklos sričiai.**

Rome II Reglamentas

- Nekokybiški produktai
- Nesąžininga konkurencija
- Aplinkos apsauga

Nekokybiški produktai (I)

5 straipsnis

Atsakomybė už produktus

1. Nepažeidžiant 4 straipsnio 2 dalies, dėl produkto sukeltos žalos atsirandančioms nesutartinėms prievolėms taikoma:
  - a) šalies, kurioje yra žalą patyrusio asmens įprastinė gyvenamoji vieta žalos atsiradimo metu, teisė, jei produktas buvo parduodamas toje šalyje; arba, jei ši sąlyga netenkinama;
  - b) šalies, kurioje produktas buvo įgytas, teisė, jei produktas buvo parduodamas toje šalyje; arba, jei ši sąlyga netenkinama;
  - c) šalies, kurioje atsirado žala, teisė, jei produktas buvo parduodamas toje šalyje.Tačiau jei traukiamas atsakomybėn asmuo pagrįstai negalėjo numatyti, kad produktas ar tos pačios rūšies produktas parduodamas šalyje, kurios teisė taikoma pagal a, b ar c punktus, taikoma tos šalies, kurioje yra jo įprastinė gyvenamoji vieta, teisė.
2. Jeigu pagal visas bylos aplinkybes yra aišku, kad deliktas yra akivaizdžiai glaudžiau susijęs su kita nei 1 dalyje nurodyta šalimi, taikoma tos kitos šalies teisė. Akivaizdžiai glaudesnis ryšys su kita šalimi gali būti pagrįstas visų pirma remiantis prieš tai jau egzistuojančiais santykiais tarp šalių, pavyzdžiui, su konkrečiu deliktu glaudžiau susijusia sutartimi.

Nekokybiški produktai (II)

■ Bendra taisyklė:

- Jei abiejų asmenų – traukiamo atsakomybėn asmens ir žalą patyrusio asmens – įprastinės gyvenamosios vietos žalos atsiradimo metu yra toje pačioje šalyje, taikoma tos šalies teisė

■ Speciali taisyklė (kelių pakopų taisyklė):

- žalą patyrusio asmens įprastinės gyvenamosios vietos žalos atsiradimo metu teisė, jei produktas buvo parduodamas toje šalyje
- šalies, kurioje produktas buvo įgytas, teisė, jei produktas buvo parduodamas toje šalyje
- šalies, kurioje atsirado žala, teisė, jei produktas buvo parduodamas toje šalyje

Nekokybiški produktai (III)

- Specialios taisyklės išimtys

- *Atsakingo asmens lūkestis* - jei traukiamas atsakomybėn asmuo pagrįstai negalėjo numatyti, kad produktas ar tos pačios rūšies produktas parduodamas šalyje, kurios teisė taikoma pagal specialiąsias taisykles, taikoma tos šalies, kurioje yra jo įprastinė gyvenamoji vieta, teisė
- *Susijusios valstybės principas* - jeigu pagal visas bylos aplinkybes yra aišku, kad deliktas yra akivaizdžiai glaudžiau susijęs su kita šalimi, taikoma tos kitos šalies teisė (pvz., prieš tai jau egzistuojantys santykiai)

Nesąžininga konkurencija (I)

6 straipsnis

Nesąžininga konkurencija ir konkurencijos laisvę ribojantys veiksmai

1. Dėl nesąžiningos konkurencijos veikslių atsirandančioms nesutartinėms prievolėms taikoma šalies, kurioje konkurenciniams ryšiams ar bendriems vartotojų interesams yra arba gali būti padarytas poveikis, teisė.
2. Jei nesąžiningos konkurencijos veiksmai turi įtakos tik konkretaus konkurento interesams, taikomas 4 straipsnis.
3. a) Dėl konkurencijos apribojimo atsirandančioms nesutartinėms prievolėms taikoma šalies, kurioje atsirado arba gali atsirasti poveikis rinkai, teisė.
b) Kai poveikis rinkai atsirado arba gali atsirasti daugiau nei vienoje šalyje, žalos atlyginimo reikalaujantis asmuo, kuris kelia bylą atsakovo gyvenamosios vietos teisme, gali kaip alternatyvą pasirinkti grįsti savo ieškinį teismo, kuriame iškelta byla, teise, su sąlyga, kad tos valstybės narės rinkai tiesiogiai ir pastebimai daromas poveikis dėl konkurencijos apribojimo, dėl kurio atsiranda nesutartinė prievolė, kuria grindžiamas ieškinys; kai ieškovas kelia bylą, laikydamasis taikomų jurisdikcijos taisyklių, daugiau nei vienam atsakovui tame teisme, jis gali pasirinkti, ar ieškinį grįsti to teismo teise, tik jei konkurencijos apribojimas, dėl kurio iškeltas ieškinys kiekvienam iš atsakovų, turi tiesioginio ir pastebimo poveikio taip pat ir to teismo vietos valstybės narės rinkai.
4. Nuo pagal šį straipsnį nustatytos taikytinos teisės negalima nukrypti susitarimu pagal 14 straipsnį.

Nesąžininga konkurencija (II)

- Bendrosios taisyklės – žalos atsiradimo vietos – paaiškinimas:
  - taikoma šalies, kurioje konkurenciniams ryšiams ar bendriems vartotojų interesams yra arba gali būti padarytas poveikis, teisė
  - jei nesąžiningos konkurencijos veiksmai turi įtakos tik konkretaus konkurento interesams, taikoma bendra taisyklė
- Negalima kitaip susitarti nei numatyta 6 straipsnyje

Aplinkos apsauga (I)

---

7 straipsnis

Žala aplinkai

Nesutartinėms prievolėms, atsirandančioms dėl žalos aplinkai ar dėl tokios žalos atsiradusios žalos asmeniui ar turtui, taikoma pagal 4 straipsnio 1 dalį nustatyta teisė, nebent žalos atlyginimo reikalaujantis asmuo nuspręstų savo ieškinį pagrįsti tos šalies, kurioje įvyko žalą sukėlęs įvykis, teise.

Aplinkos apsauga (II)

- Bendroji taisyklė – žalos atsiradimo vietos teisė
- Nukentėjusiam teisė pasirinkti – įvykio vietos teisę

Briuselis I reglamentas

- 15 straipsnis
- 1. Bylose dėl sutarties, kurią asmuo, vartotojas, sudaro tokiam tikslui, kuris gali būti laikomas nesusijusiu su jo darbu arba profesija, jurisdikcija nustatoma vadovaujantis šiuo skirsniu, nepažeidžiant 4 straipsnio ir 5 straipsnio 5 punkto, jeigu:
  - a) sutartis sudaryta dėl prekių pardavimo išsimokėtinai gražinamo dalinių įmokų kredito sąlygomis; arba
  - b) sutartis sudaryta dėl paskolos, kuri turi būti gražinta dalimis, arba dėl bet kurios kitos formos kredito, suteikto prekių pardavimui finansuoti; arba
  - c) visais kitais atvejais, sutartis buvo sudaryta su šalimi, vykdančia komercinę arba profesinę veiklą **valstybėje narėje, kurioje yra vartotojo nuolatinė gyvenamoji vieta, arba kitu būdu tokią veiklą susiejanti su minėta valstybe nare ar keliomis valstybėmis, įskaitant pastarąją, ir jeigu minima sutartis yra priskiriama tokios veiklos sričiai.**
- 2. Jeigu vartotojas sudaro sutartį su šalimi, kuri minėtoje valstybėje narėje nuolat negyvena, bet vienoje valstybių narių turi filialą, agentūrą arba kitokį įmonės padalinį, visuose su minėto filialo, agentūros arba įmonės padalinio operacijomis susijusiuose ginčiuose laikoma, kad tokios šalies nuolatinė gyvenamoji vieta yra toje valstybėje narėje.
- 3. Šis skirsnis netaikomas vežimo sutarčiai, kitai nei sutartis, kurioje už įskaitytą kainą numatyta kelionė ir nakvynė.
- 16 straipsnis
- 1. **Vartotojas kitai sutarties šaliai bylą gali iškelti valstybės narės, kurioje yra nuolatinė tos sutarties šalies gyvenamoji ar verslo vieta, teismuose arba vartotojo nuolatinės gyvenamosios vietos teismuose.**
- 2. **Bylą vartotojui kita sutarties šalis gali iškelti tik valstybės narės, kurioje yra vartotojo nuolatinė gyvenamoji vieta, teismuose.**
- 3. Šis straipsnis nedaro poveikio teisei kelti priešiškinį teisme, kuriame, kaip nurodoma šioje dalyje, dar nebaigtas nagrinėti pagrindinis ieškinys.

Briuselis I reglamentas (taisyklės)

- Kaip ir Romos I Reglamente atžvilgiu taikomas “nukreiptos veiklos” kriterijus
- Vartotojas turi galimybę pasirinkti
- Prieš vartotoją gali būti keliama byla tik jo nuolatinės gyvenamosios vietos teismuose